

Weer geen lintje!

Gerard Kessels

bron

Gerard Kessels, *Weer geen lintje!*. Mooi Limburgs Boekenfonds, z.p. [Sittard] 2011

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/kess054weer01_01/colofon.php

© 2017 dbnl / Gerard Kessels

Nooit meer passie

Een paar jaar geleden besloot ik het woord passie niet meer te gebruiken. Dat heb ik volgehouden tot dit stukje. Waarom? Omdat passie niks meer betekent. Het wordt zo vaak en zo loos gebruikt, dat het een cliché is. Passie is een houten vloer waar zoveel mensen overheen hebben gelopen dat je hem niet meer kunt zien, hij is weg.

Voor mij is passie passé. Elders niet. Sla een krant open, kijk televisie: alles is tegenwoordig passie. Vooral de luchtverkopers en druktemakers in Hilversum zijn dol op passie. Vroeger hadden mensen hobby's, ze schaakten of zeilden, maar over hobby's hoor je niemand meer. Mensen hebben passies. En wil iemand ooit nog een huisje in Frankrijk, dan is dat geen wens, streven, of droom, maar een passie.

Waar komt dat succes van passie vandaan? Ik denk dat het komt omdat passie precies past in deze tijd van overdrijving, dikdoenerij en exhibitionisme. Alles moet aangedikt, opgeklopt. Wat we passie noemen, is vaak gewoon nep. Jammer. Want het is een fantastisch woord. Ik ken geen ander dat in slechts twee lettergrepen zoveel uitdrukt. Het staat voor blinde, bijna hallucinerende liefde, voor belangeloze toewijding, maar tegelijkertijd zit er ook iets in van pijn, van lijden, van het onmogelijke en onbereikbare. Passie staat voor het volle leven.

Waarom ik het nu toch weer gebruik, na zoveel jaar? Omdat het vandaag Goede Vrijdag is. Zeg maar de verjaardag van het woord passie. Want dé passie is natuurlijk het leven, lijden en sterven van Jezus. Dat leverde Bach de inspiratie voor een van de mooiste muziekwerken ooit, de Matthäus Passion. Wie wil weten wat passie is, moet zich openstellen voor de intensiteit van deze muziek.

Vergeleken met Bach stelt de joodse Amerikaanse countryzanger Kinky Friedman niks voor. Maar hij bedoelde ongeveer hetzelfde als de grote Duitser toen hij een liedje schreef met de titel: *They don't make jews like Jesus anymore*. Klopt, en ook passie is niet meer wat het geweest is.

Onze oorlogsmisdaad

Elke oorlog is smerig. Elke oorlog kent zijn misdaden. Behalve die van ons. Eind jaren veertig probeerden wij in een bloedige oorlog Indonesië bij Nederland te houden. In 1947 moordde ons leger het dorp Rawagedeh uit. Honderden mannen werden willekeurig opgepakt en doodgeschoten. Toch staat dit nergens beschreven als oorlogsmisdaad. Rapporten hebben het over 'een exces'.

Taal is het machtigste wapen van de autoriteiten. In psychiatrische inrichtingen wordt niet geïsoleerd, maar gesepareerd. Lastige patiënten in ziekenhuizen worden niet vastgebonden, maar gefixeerd. En onze militairen pleegden geen misdaad, maar reageerden iets te fel. Een exces. Foutje.

De nabestaanden van Rawagedeh zoeken al jaren hun recht. Maar Nederland reageert als een looien deur. Deze week liet de staat weten dat alles wat ginds is gebeurd, inmiddels is verjaard. Geen schadevergoeding dus.

Merkwaardig. De roof van Nederlandse kunstschaten in de oorlog door Duitsers, maar ook door landgenoten, is nooit verjaard. Hollandse stillevenen zijn kennelijk meer waard dan de levens van ploppers in de dessa.

Wij Nederlanders zijn nooit opgehouden de Duitsers met hun neus door de as van de geschiedenis te wrijven. Voor onze eigen misdaden hebben we een blinde vlek. Geen cent voor de nabestaanden van Rawagedeh. De staat heeft wel aangeboden te komen praten om te helpen bij de verwerking van het verdriet. Ja, praten en preken, daar zijn we goed in. Ons begrip was altijd al ruimer dan onze portemonnee.

Herzklappenprotesenträger

Mijn aortaklep lekte stevig. Ik moest een nieuwe hebben. Maar wat voor een? Je kunt er een krijgen van een varken of een van metaal en kunststof. Ik had niks tegen een varkensklep. Ben geen moslim. Bovendien had ik het idee dat ik me met een varkensklep nog beter op mijn gemak zou voelen tussen mijn fietsmaten. Maar de dokter vond een prothese van metaal en kunststof beter. Zodoende.

Ik loop nu met zo'n ding.

Het maakt een gesmoord geluid. Tik, tik, tik. Als het stil is, kan ik het klepje horen en mijn omgeving ook. Hier in Limburg zeggen ze wel eens: die tikt niet goed. Als ik dat over mij hoor, moet ik oppassen. Zeker als mijn cardioloog het zegt. Sommige dragers van een klepprothese kunnen niet wennen aan zo'n lichaamsvreemd hulpmiddel. Zitten maandenlang te tobben in gespreksgroepen. Ik niet. Ik had een slechte klep en nu weer een goede, punt uit. Praten met een lotgenoot vind ik prima, maar ik ga er niet naar op zoek.

Op vakantie moeten dokters in geval van nood weten dat ik een prothese heb. Daartoe draag ik tussen mijn bank- en supermarktpasjes een klein kaartje waarop in tal van talen staat dat ik diep in mijn hart gehandicapt ben. Kijk ik naar de Italiaanse tekst, dan mankeer ik eigenlijk niks: *portatore di protesi valvolare cardiaca*.

Prachtig toch? Klinkt licht en luchtig als de belletjes in een glas spumante. Zingt als een zwerm vrolijk kwetterende vogels op een Toscaanse heuvel. *Portatore di protesi valvolare cardiaca*, dat is geen gebrek, dat is een koninklijke onderscheiding.

Maar dan het Duits. Help! Dit belooft niet veel goeds. Alle Teutoonse zwaarmoedigheid zit samengebald in één woord, dat je de adem afsnijdt: *Herzklappenprotesenträger*.

Als dokter begin je daar toch niet eens meer aan? Heeft de hele hartafdeling gelijk middagpauze. 'Sie sind Herzklappenprotesenträger, Herr Kessels? Es tut mir Leid.'

Groep een

Bij de Grote Operatie had ik niet de meeste schrik voor de zaag waarmee de chirurg dwars door het borstbeen gaat. Ook niet voor het pulken van zijn vingers in de bloederige massa van mijn stilgelegde hart. Mijn enige angst was nooit meer op te stijgen uit de diepten van de narcose. Ik was bang ergens verloren te gaan tussen de aan- en uitknop van het leven. Een Grote Operatie is een oefening in doodgaan. Een oefening in de kunst om alles los te laten. Mij lukte dat niet zo. Ik probeerde terug te krabbelen. De anesthesioloog had het gemerkt. Ze had zo nu en dan ‘bij’ moeten geven, vertelde ze me later.

Toen ik wakker werd, wist ik meteen waar ik was: op de intensive care. Ik hoorde stemmen, glashelder. Het gesprek ging over de middagpauze. ‘Wie gaat er vandaag eten met groep een en wie met groep twee?’, vroeg iemand, kennelijk de chef. Iedereen wilde eten met groep een, maar dat ging niet. Een man klaagde dat hij al tijdenlang niet meer met de eerste groep had kunnen eten. En een vrouw meldde op verongelijkte toon dat dit nu al de derde dag op rij was dat ze er niet in geslaagd was 's ochtends vóór tien uur een kopje koffie te bemachtigen. Iedereen sprak daar schande van. Zo ging het maar door, over eten en koffie, terwijl ik daar lag met mijn open gezaagde lijf, vastgeketend in techniek, met uit vrijwel elke lichaamsopening een katheter of een infuus. Maar het geklets ergerde mij niet. Ik was intens gelukkig, omdat ik het allemaal precies kon volgen. Deze stemmen zongen voor mij het intochtlied van mijn terugkeer tussen de levenden.

Ik was er weer, veilig terug op het vertrouwde plekje van waaruit ik mijn ongewisse reis was begonnen. Terug in het ziekenhuis, middenin de knusse binnenwereld van de Nederlandse zorg, waar rond deze tijd, zo tegen de klok van twaalf, maar één vraag echt belangrijk is: wie gaat er vanmiddag eten met groep een en wie met groep twee?

Mediteren crediteren

De Maharishi uit Vlodrop is gisteren in India gecremeerd. Zijn as wordt uitgestrooid in de heilige rivier de Ganges. Eerst was er sprake van dat de goeroe, die in zithouding verstijfd was, in die stand afgezonken zou worden in de rivier. Gelukkig is dat niet gebeurd. Afzinken doe je een betonblok, maar niet iemand die de grenzeloosheid van de menselijke geest symboliseert. Die moet gewoon oplossen in stromend water.

Ik wist nooit precies wat ik van de Maharishi moest denken. Van de ene kant mocht ik hem wel. Hij lachte altijd. En je kunt geen hekel hebben aan mensen die steeds vrolijkheid verspreiden. Daar zijn er veel te weinig van. Bovendien beschikte hij over uitzonderlijke geestkracht. Anders ga je als wereldberoemde Indiase goeroe niet in Vlodrop wonen.

Van de andere kant had ik een hekel aan hem, omdat hij zijn zweverigheid voor veel geld verkocht. Zijn volgelingen transcendeerden miljoenen zijn kant uit. Mediteren, crediteren. Vandaar wellicht ook steeds die lach. Je ziet dat ook elders in de wereld van spiritualiteit en esoterie. Degenen die algehele onthechting van het aardse prediken, blijken zelf een bijzonder scherp oog voor geld en goederen te hebben.

Loskomen van de wereld mag wat kosten. Zo zijn cursussen waarin je op zoek moet naar jezelf peperduur, zeker als je de geringe afstand in aanmerking neemt.

Een kaarsje branden

Ik ging naar Maastricht om een kaarsje te branden bij het beeld van Maria, de Sterre der Zee. Ik wilde Haar vragen een handje te helpen bij de genezing van een zieke in de familie. Zoals bekend is Maria de beroerdste niet.

Mijn geloof is niet veel soeps. Na een sterk begin ben ik zwaar terug gevallen. Vroeger thuis moest ik drie keer in de week naar de kerk. En als misdienaar heb ik vele kilometers afgelegd rond het altaar. Toen ik later het dorp verliet om te gaan studeren in de grote stad, rook ik zo naar wierook dat de duivel enige tijd met een grote boog om mij heen is gelopen.

Met de jaren verloor ik mijn haren en mijn zekerheden. Vandaag de dag praktiseer ik een lichtgekookte versie van het geloof. Toch kom ik nog veel in kerken. Het zijn oorden van stilte en meditatie. Terwijl buiten in de winkelstraten de veldslag om de koopjes woedt, zit ik stilletjes in een bank wat voor me uit te kijken en te peinzen over mezelf en de wereld. Met twee, drie gekromde vrouwtjes, verloren in de ruimte, krijg je hier een voorschotje op de eeuwige rust.

Niets van die rust bij de Sterre der Zee. De Sterre heeft de populariteit van een popster. Hier komt de gekwelde mens voor een opsteker. Ik nam een kleine kaars van veertig cent. De grote van tachtig zijn meer voor de echte gelovigen. In de vlammenzee aan de voet van het beeld vond ik ternauwernood een plekje. Waar elders in Limburg wordt de Maagd het vuur zo na aan de schenen gelegd?

Rouw in de berm

In de berm van de weg vind je colaflessen, ijspapier en gedenktekens. Steeds vaker zie je dat nabestaanden van jongelui die na een bezoek aan de disco rechtstreeks doorrijden naar de eeuwigheid, een monumentje plaatsen op de plek waar het allemaal gebeurde. Borden of kruisen met een tekst en een foto, bloemen, versieringen. Veel zachtheid aan de voet van de boom die eerder zo hard geraakt werd.

Als ik aan bermmonumenten denk, denk ik aan de oude Napoleonsweg tussen Venlo en Ittervoort. Deze smalle weg met zijn recordaantallen verkeersdoden was jarenlang een geasfalteerde voortzetting van de Napoleontische oorlogen. Nu raast het verkeer verderop, over de A73, maar op veel plaatsen is de Napoleonsweg met zijn bomerijen waarvan de bladerdekken ineen grijpen, nog steeds een donkere kathedraal vol herinneringen aan een bloedig verleden. De schaarse keren dat ik hier rijd, blijf ik ze zoeken. Slecht misschien voor de verkeersveiligheid, dat speuren, maar anderzijds waarschuwen die monumentjes dat je op gevaarlijk terrein bent en dat zoveel verkeersmartelaren toch niet voor niets gestorven zijn.

In Heerlen moet je straks vergunning hebben voor een bermmonument. Heerlen hoort tot de vele gemeenten die menen dat iets in het leven pas van waarde is zodra daar vergunning voor verleend is. Dus geen ongeregeld rouwen meer. En na drie jaar moet het bermmonument weg. Haal je het zelf niet weg, dan doet de gemeente het. De regeling voorziet niet in verdriet dat langer duurt.

Ik was Dottore

Spittend in een berg oude papieren uit mijn journalistentijd in Rome, vind ik een vergeelde uitnodiging. Een feestje van de hoogste baas van Italië. ‘De President van de Republiek heeft het genoegen Dottore Gerard Kessels uit te nodigen voor de ontvangst van het Corps Diplomatique in de tuinen van het Quirinaal Paleis op 1 juni 1987 om 18.00 uur, ter gelegenheid van het Nationale Feest van de Republiek.’

Dat is nog eens wat anders dan: ‘Ik heb een tent laten zetten en geef een borrel. Kom je ook?’

Wie zo'n presidentiële kaart in de bus krijgt, heeft even te kampen met een sterk zwellende borst en een gevoel van medelijden met de collega's thuis, die nu wellicht de uitslagen van de duivenvlucht vanuit Barcelona zitten in te tikken. Ach, allemaal ijdelheid, maar journalisten, zeker journalisten, zijn ook maar mensen.

Aan dat dottore zit nog een verhaal vast. Mijn geleerdheid heeft zich in Nederland nooit uitgestrekt tot academische sferen. Maar omdat in Italië elke journalist dottore is, werd ik ginds door iedereen zo aangesproken. Als ik zei dat ik géén dottore was, stuitte dat op algeheel onbegrip. Want een Italiaan zal zichzelf nooit kleiner maken dan zijn omgeving hem ziet.

Na een jaar maakte ik geen punt meer van dat dottore. Na twee jaar was ik er aan gewend en na drie jaar vond ik het prettig. Bij terugkeer naar Nederland heb ik mijn dottore ergens in de Alpen achtergelaten.

Clara, de stralende

Clara, Klaartje. Mooie namen. Maar ze zijn al jaren helemaal uit. Jammer. Want Clara betekent de stralende, de lichtende. Clara en Klaartje staan ook voor helderheid, transparantie en glans, kortom voor al die eigenschappen en hoedanigheden waarvan een mens er niet genoeg kan hebben. Wie zijn dochter Clara noemt, wenst haar een lichtend levenspad. De kerk telt honderden heiligen. Daar zitten veel wazige lieden tussen die hun hoge status danken aan een toevals-wondertje. De verdiensten van de Heilige Clara zijn echter onomstreden. Vorige week bracht de Mastreechter Staar een worst als een torpedo naar de Clarissen, opdat de nonnen zouden bidden voor mooi weer bij de concerten van André Rieu. En zie, een uur voor het begin hield het zaterdagavond op met regenen en verscheen, o wonder, het strakke blauw van Clara's clubkleur boven het Vrijthof.

De Heilige Clara is overal. Zuivere jenever, jong of oud, is klaar. Toen ik als snotneus voor het eerst in het café kwam, hielden geoefende drinkers mij dit als levensles voor: 'Spreek wat waar is, drink wat klaar is.' Maar wat drank betreft, moet ik zeggen dat ik Klaartje nooit gevolgd ben.

In Nederland is het op zeker moment misgegaan met haar. Misschien met dat Duitse lied: *Oh Donna Clara, Ich hab dich tanzen gesehen*. Na het bezoek aan die danszaal is ze hier niet meer gesignaleerd.

Maar ach, ook al worden weinig kinderen naar haar genoemd, als ze daarboven haar werk maar blijft doen. Beter één Clara in de lucht dan tien op de grond.

De warmte van het dorp

Mijn fiets is gejat. Mijn racefiets nog wel. Hij werd gestolen van gewijde grond. De fiets verdween van zijn vaste plekje bij het café tegenover de kerk. Daar stond hij uit te rusten, terwijl zijn berijder binnen met behulp van een Grimbergen weer bij de levenden probeerde te komen. Nee, hij was niet afgesloten. En dat is precies waarom deze diefstal zo pijn doet.

Twee keer per week maken we met ons fietsclubje een omtrekkende beweging door de streek. Na afloop evalueren we in de dorpskroeg. Met de jaren worden de tochten korter en de verhalen langer. Onze fietsen posteren we losjes tegen de gevel. Dat ging altijd goed, jaren lang. Je weet dat het beter is die dure dingen af te sluiten, maar ach, je koesterde ook het gevoel in een omgeving te leven waar je een fiets nog zo weg kunt zetten. *Eine heile Welt*, zoals de Duitsers zeggen. Zo lees je ook wel eens over stille dorpjes in Amerika waar de achterdeur overdag nooit op slot is en auto's met de sleutel in het contact op de oprit staan. De warmte van een veilig dorp, ver van de boze buitenwereld.

Dat gevoel is weg. Ik ben niet alleen mijn fiets kwijt, ook in mijn gemoedsrust is een bres geslagen. Zelfs tussen kerk en kroeg is het niet meer pluis. Ook in het dorp moet je kijken met de ogen van de stadsmens: altijd op je hoede. Paradijzen bestaan niet meer. Een mens is overal omgeven door hufters, gauwdieven en crapuul.

Voortaan fiets ik toch anders door de omgeving. Een illusie armer en een hangslot rijker.

Bij de dood van Jo Jaegers

In Bocholtz is gisteren Jo Jaegers begraven. Waarschijnlijk was hij 's werelds enige politiever slaggever die uitsluitend cola dronk. 'Maar alleen van de beste jaren', spotte hij als zijn collega's zaten te nippen aan een glas wijn.

Jo was een klassieke politiever slaggever. Hij kende de dienders, de dienders kenden hem. Met de brigadier van dienst nam hij 's avonds het logboek van de dag door. Hij wist wat speelde. Grote onderzoeken, nog te gevoelig voor publicatie, volgde hij op kousenvoeten. Maar zodra de appel rijp was, zorgde Jo dat zijn krant hem als eerste had.

Jo is dood, zijn type verslaggever is al veel eerder gestorven. De media zijn veranderd, maar meer nog politie en justitie. Nooit eerder liepen er in de tempels van het gezag zoveel woordvoerders, voorlichters en buikspreekers rond als nu. Nooit eerder kreeg de pers zo weinig te horen. Wel veel mooie praatjes ja, maar weinig feiten.

Veiligheid is een product geworden. Een product dat 'in de markt gezet' en verkocht moet worden. Belangrijker dan criminaliteitsbestrijding is het uitdragen van het beeld van een veilige samenleving. Woninginbraken worden dus vaak niet meer doorgegeven, want dat geeft maar onrust en versterkt gevoelens van onveiligheid.

De politie Brabant-Zuid-Oost gaat nog een stap verder. Die meldt, net als de DDR vroeger, alleen haar successen. Pas als er een arrestatie is verricht, wordt over de zaak bericht. Oma is dus pas van haar handtas beroofd als de dader gepakt is. Niet eerder.

Motorrijder in een tuigje

In de lente schieten de bloemen uit de knop en de motorrijders uit de garage.

Net als racefietsers, bezitters van oldtimers en padden, gaan motorrijders het liefst in groepen de weg op. Al dan niet met rugdekking van een blonde stoot op de bijzit trekken ze van leer tegen de stilte van het voorjaarsland.

Op een feestje trof ik Toon. Hij had een motorongeluk gehad. Stijfjes liep hij rond in een soort tuigje. Als een reuzenbaby die uit het autozitje is gehaald. Toon vertelde hoe het was gekomen. Op een smalle weg was hij met zestig, zeventig kilometer de bocht ingegaan. Daar was hem een auto tegemoetgekomen op zijn weghelft. Toon had uit alle macht geremd, zijn motor schaarde en hij was frontaal op de tegenligger geknald.

Ik weet niet wat hij allemaal gebroken had: twee rugwervels, sleutelbeen, armen, botjes van zijn hand en nog een reeks kleinere onderdelen van het menselijk steigerwerk, waar je de namen pas van hoort als ze kapot zijn. Het optillen van zijn kopje koffie deed hem weliswaar pijn, maar dat kon hij toch al weer. Het afvegen van zijn achterste had hij wekenlang in zijn directe omgeving uit moeten besteden.

Ik dacht dat hij het nu wel gehad zou hebben met zijn motor. Maar nee. ‘De nieuwe staat al weer klaar in de garage’, zei hij strijdbaar. Ik keek verbaasd naar zijn vrouw. Zou zij niet protesteren? Maar zij knikte vol begrip. Toon keek mij doordringend aan: ‘Als jij valt met je fiets, ga je toch ook weer fietsen?’

Daar wist ik niks op te zeggen.

Een signaal

Op de middelbare school had ik een bruut als klassenleraar. R. voerde een schrikbewind. Hij was klein, maar hij had grote handen. Vaak stond hij spiedend achter in de klas. Smiespelde je met je buurman of deed je iets anders dat hem niet beviel, dan naderde hij geluidloos van achter en sloeg je met de vuist net achter het oor. De pijnlijke afdruk van zijn zegelring voelde je dagen later nog.

Vandaag de dag zou zo'n man binnen een week van school verwijderd worden. En mocht hij blij zijn als hij uit handen van justitie bleef. Maar indertijd was dat vrij gewoon. Mijn vader hoorde mijn verhalen hoofdschuddend aan, maar hij wachtte zich wel te gaan klagen bij de hoge heren van het Bisschoppelijk College.

Gelukkig was R. een uitzondering. De andere docenten waren streng, maar rechtvaardig. Hoe dan ook, als leerling had je niks te vertellen. Nu is het andersom. De pubers piepelen leraren en leiding. Deze week braken leerlingen in Alkmaar hun school af omdat ze ontevreden waren over het nieuwe lesrooster. Ze gooiden met vuilnisbakken en stoelen, bliezen rook in de rookmelders en zetten het brandalarm aan. De politie moest de zaak tot rust brengen.

Toch was de schoolleiding een en al begrip. 'Kennelijk is er ontevredenheid. We gaan kijken hoe we dat gevoel weg kunnen nemen', zei de directeur. Hij sprak niet over een opstand of een rel, maar over 'een signaal' dat hij serieus zou nemen.

Ik moest even aan R. denken. Hij zou handen en voeten tekort zijn gekomen.

De stilte en Connie Palmen

We leven in een tijd van herrie en getetter. Rust is schaars. Oorden van stilte en bezinning zijn niet er niet veel meer. Naast kerken en kathedralen, reken ik daar ook openbare leeszalen toe. Hier kom je weliswaar niet nader tot God, maar, met enig geluk, wel tot meer kennis en inzicht. Bovendien is dit alles gratis en hoef je niet in te loggen.

Toch rukt ook in de leeszaal de tijdgeest op. Hoorde je vroeger alleen het geritsel van een krant en het voorzichtige schuiven van stoelpoten, nu heerst er rommelige informaliteit. Tegenwoordig moet alles kunnen, ook in de leeszaal. Geen ernstiger verwijt vandaag de dag dan stil en stijf te zijn.

Neem vorige week. Terwijl ik in Opzij een interview met schrijfster Connie Palmen zit te lezen waarin zij zegt dat alleen bange mannen interessant zijn, komt er een heer tegenover me zitten die in een grote appel begint te bijten. De vrucht smaakt, zo te horen. Even later verschijnt een gedempt sprekend stel. Hij zet een cola voor zich neer, zij begint een broodje uit te pakken. Samen hebben ze één tijdschrift. Ze wekken de indruk daar ruim voldoende aan te hebben.

Een stukje verderop begint een kind te jengelen. Mamma wil haar artikel uitlezen, de kleine wil weg. Mamma houdt vol, de kleine ook. Intussen raakt mijn overbuurman steeds verder in zijn krant en zijn appel. Ik hoor dat hij succesvol op weg is naar het klokhuis. Even overweeg ik iets te zeggen. Maar wat? En ik durf ook niet goed. Dit is zo'n dag dat ik alleen interessant ben voor Connie Palmen.

De sectie cardio

Rust roest. Een mens moet in beweging blijven. Anders slibt hij dicht. Ons fietsclubje gaat de vadsigheid twee keer per week te lijf. Het patroon is altijd hetzelfde: twee uur fietsen, één uur evalueren in de dorpskroeg. Wie niet zo goed is met de grote plaat, kan zich revancheren met zijn praat. Zelf hang ik er een beetje tussen. De enige heuvels waar de ik de rest nog goed bij kan houden zijn de Grimbergen.

Al die sportiviteit vrijwaart een mens echter niet van ziekte en ongemak. De jaren gaan tellen en de tijd springt niet opzij voor een fietsbel. Met ons groepje hebben we inmiddels een indrukwekkend elektronisch patiëntendossier opgebouwd. De gesprekken beginnen dan ook meestal met een rondje over de afdeling.

Hartritmestoornisje hier, lekkend klepje daar. Als krakende wagens het langste lopen, hebben wij het eeuwige leven.

Of sporten gezond is, weet ik niet. In elk geval is niet bewegen ongezond. Ik heb altijd gesport. Eerst hardlopen, nu fietsen. Tegenwoordig gebruik ik ook een hartslagmeter. Vroeger vond ik al die metertjes maar flauwekul. Ik luisterde, zoals dat heet, naar mijn lichaam. Jarenlang hadden mijn lichaam en ik een prettig contact, we konden goed met elkaar overweg. Tot ik op een gegeven moment, hoe ik ook luisterde, weinig meer hoorde. Toen was het hoog tijd voor zo'n metertje.

Zo valt ons groepje langzaam uiteen. Je hebt de krachtpatsers en de sectie cardio. Vanuit de sectie cardio werk ik momenteel aan een sterke comeback. In alle rust.

Fiscus wil Grieken helpen

Op de zon en de tempels na moeten de Grieken alles inleveren. De staat is failliet, de mensen moeten zichzelf zien te redden. Veel Grieken kunnen dat. Ze hebben nog een welgevulde oude sok. In Griekenland is belastingontduiking de oudste Olympische sport met medailles voor alle deelnemers, van hoog tot laag. Om de nationale belastingdienst lacht elke Griek zich een kriek.

Onze minister van Financiën Jan Kees de Jager die met zijn hele wezen de gezondheid van de Nederlandse staatsfinanciën uitstraalt, wil de Grieken helpen bij de belastinginning. Want in Nederland zijn wij daar goed in. Als hier een peuter een stuiver in de neus gepropt heeft en de dokter het muntje er niet uit krijgt, kun je altijd nog naar de Belastingdienst. Dit is het land van Calvin, niet het land van water bij de wijn. Belasting betalen is een heilige plicht. Dus hoezeer we ook mopperen op de fiscus, uiteindelijk betalen we braaf.

Nederland schijnt ook het enige land ter wereld te zijn met een monument voor een belastinginspecteur. In Thorn staat een borstbeeld van Peter Motké die hier in 1826 werd geboren. Ongetwijfeld heeft tot zijn populariteit bijgedragen dat hij zijn belastingen ver weg inde: in Nederlands-Indië. Ook had hij het geluk aldaar te overlijden.

Voor een inspecteur hier te lande is zulk eerbetoon niet weggelegd. Want ook na het overlijden van de bovenste beste inspecteur moet je nog vele jaren wachten voor je zeker bent van je zaak. Er kan altijd nog een naheffing komen.

Elke ramp is anders

Zo'n ramp als in Duisburg zal zich hier niet snel voordoen, zeggen Nederlandse specialisten in 'crowd control'. Ik wist niet dat dat een specialisme was: crowd control. Maar ja, van veel specialismen hoor je pas als het flink mis is. Net zoals wanneer je met iets lelijks naar het ziekenhuis moet.

Dat wij Nederlanders iets van crowd control weten, ligt voor de hand. Dit is het dichtst bevolkte land ter wereld. En als je met zestien miljoen mensen op elkaars lip zit, heb je altijd wel een paar bijdehandjes die goed zijn in liplezen.

Toch krijg ik de kriebels als ik hoor beweren dat bepaalde rampen hier niet zullen gebeuren; met uitzondering van lawines en vulkaanuitbarstingen. Behalve met dijken hebben wij dit land beveiligd met protocollen, procedures, draaiboeken, richtlijnen en scenario's. Probleem is dat rampen nogal weigerachtig en grillig van aard zijn en zich niet houden aan de voortgang zoals de autoriteiten die hebben geschetst. Elke ramp is anders. Duisburg zal zich niet meer herhalen. Iedereen is er op gespist fouten die daar gemaakt zijn, te vermijden. Maar een volgende keer is er iets anders, iets heel anders, iets waar wij nu nog geen weet van hebben, dat de grondstoffen voor de catastrofe levert.

Elke ramp is anders, de mens altijd dezelfde. We klungelen maar wat aan. In de loop der eeuwen hebben we wel wat geleerd, maar weinig afgeleerd. Ook al hebben we nog zoveel crowd control, hier op aarde hebben we nooit volledige ground control.

Ikea zonder ruzie

Aan de stamtafel vertelde een vriend dat hij voor het eerst samen met zijn vrouw een Ikeabank in elkaar had gezet ‘zonder ruzie’. Die opmerking ontlokte goedkeurend gemompel bij de stamoudsten. Ze concludeerden dat, naast het opvoeden van kinderen tot eerbare burgers, het in pais en vree in elkaar zetten van Ikeameubels tot de grootste uitdagingen van het menselijk samenleven behoort. Want het kan lelijk mislopen met Ikea: kast ineem, echtpaar uiteen.

Ikea mag dan het kroonjuweel van de Zweedse economie zijn, tot de vrede onder de mensen draagt het bedrijf niet bij. De producten van dit meubelhuis hebben de eigenschap zowel talenten als tekortkomingen van mensen zodanig uit te vergroten dat dit voor de partner zelden een lolletje is.

Al heel wat kasten geleden heb ik de capitulatie getekend. Ik kan wel teksten lezen, maar geen tekeningen. Bovendien moet mijn fijne motoriek op een maandagmorgen afgesteld zijn. In de onderlinge taakverdeling doe ik daarom het facilitaire management: het uitladen van de auto, het sjouwen naar de plek des onheils, het vasthouden van planken en wandjes tot voldoende stevigheid is gegenereerd. Gebleken is dat mijn sterke punten in deze werkzaamheden het best tot uitdrukking komen. Inmiddels heb ik al heel wat schadevrije jaren.

Gegarandeerd: bij mensen die veel Ikea in huis hebben, is sprake van een stabiele relatie. Zij beseffen hoe belangrijk het is de ander in zijn waarde te laten. Zeker als die ander maar van weinig waarde is.

Dan maar thee

Een enkele keer bestel ik tegenwoordig thee. Van huis uit ben ik een koffiedrinker. Thuis was er altijd koffie, nooit thee. Wie om thee vroeg was niet in orde. Moeder meende dat je in het café een zieke kon herkennen aan de kop thee die hij voor zich had staan.

In mijn jeugd dronk een gezond mens geen thee. Koffie: dáár zat wat in. In thee niks, een laf drankje. Welzijn en thee dat ging niet samen. Net zoals boer en kip. Als een boer kip at, zo werd er gezegd, dan was ofwel hij zelf ziek of de kip.

Stond er thuis thee op tafel, dan was de dokter niet ver. Bij zware griep of verkoudheid zette moeder kamillethee. Dat spul vond ik bijna net zo erg als de dagelijkse lepel levertraan, waarvoor zij ons 's winters de kaken openbrak. (Mijn moeder heeft in belangrijke mate bijgedragen aan de uitroeiing van de traanrijkste walvissoorten. Maar wat moesten wij kinderen? Een kindertelefoon was er nog niet.)

Thee is nog altijd een negatieve keuze. Ik drink thee als ik aan het eind van mijn latijn ben. Als ik kleum en ril na een fietstocht door de winterkou, of als ik na een zware avond een nog zwaardere kop heb. Of als ik hyper ben van alle koffie. Het enige voordeel van thee was altijd dat het een simpel drankje was. Thee was thee. Maar nu is het een hele toestand. Tegenwoordig komen ze in het café aan je tafel met zo'n verbandkist met wel tien, twintig soorten. Ik neem zonder te kijken altijd het dichtstbijzijnde zakje. Want door dat gloeiend hete water duurt thee toch al lang genoeg.

Twee kankerpatiënten

Ik kan er niets aan doen. Maar toen ze deze week in Barcelona een voetballer de lucht in gooiden, moest ik denken aan een voetballer die ze in Venlo de grond in traptten.

Twee voetballers, twee kankerpatiënten.

Eerst die van Barcelona. Bij Eric Abidal (31) werd zeven weken geleden een tumor op de lever ontdekt. Na de operatie herstelde Abidal zo snel dat hij deze week in de wedstrijd tegen aartsrivaal Real Madrid de laatste minuten mee mocht doen. Zijn medespelers waren zo blij dat ze hem na afloop jonasten. Honderdduizend mensen schreeuwden hun kelen schor. ‘Zoiets als dit heb ik nog nooit meegemaakt’, zei een beduusde en emotionele Abidal.

Dan die van VVV uit Venlo. Bij Frank van Kouwen (30) werd eind vorig jaar een kwaadaardige darmpoliep gevonden. Die is verwijderd en Van Kouwen heeft chemokuren ondergaan tegen uitzaaiing. Hij wil in september zijn carrière in het betaald voetbal hervatten. Maar niet bij VVV. De club zette hem op straat. VVV weigerde dit voorjaar het aflopende contract van de zieke speler te verlengen. Een klap voor routinier Van Kouwen, die al zes jaar voor VVV speelt.

Ik weet het, je kunt kankerpatiënten niet zomaar vergelijken. En voetbalclubs als VVV en Barcelona al helemaal niet. Maar beide zijn werkgever in de sport. En juist in de sport verdienen geblesseerden en gekwetsten extra zorg en aandacht. Luister hoe VVV het zelf op zijn site formuleert: ‘Betrokken en verbindend, twee kernwaarden die VVV-Venlo wil uitdragen.’

Een kroeg om te roken

Met mijn broer liep ik door Tilburg. We wilden ergens iets gaan drinken. Als wij bijpraten doen wij dat graag in de rustgevende nabijheid van een trappist. Punt is alleen dat hij niet van zijn bier kan genieten zonder sigaret. Maar bij elke kroeg waar wij tussen de kerstversiering door naar binnen tuurden, zagen wij slechts blije, rookvrije gezichten.

Mijn broer, die in Tilburg woont en daar manmoedig mee omgaat, zag zijn mogelijkheden snel slinken. In een café waar hij bij een vorig bezoek nog had gemogen, bleek inmiddels ook de dictatuur van de frisse lucht te heersen. De kastelein, met de nederlaag nog in zijn ogen, deelde op fluisterton mee dat een collega, iets verderop, moedig weerstand bleef bieden. Maar dat was gisteren, waarschuwde hij. Hoe het nu was, durfde hij niet te zeggen. Het rookverbod is een oorlog, met dagelijks wisselende fronten. Mijn broer knikte begripvol en stond al weer buiten.

Toen we bij het betreffende kroegje kwamen, meenden we even dat het gesloten was, zo duister was het. Een goed teken. Wetsovertreders houden niet van licht. En ja: binnen aan de bar zaten een paar mensen te roken. Toen wij binnenkwamen, maakten ze hun sigaret meteen uit. Zouden ze ons aanzien voor inspecteurs? Daar is een ruime fantasie voor nodig, maar in deze tijd is niets meer zeker.

In doodse stilte zochten we een tafeltje. We voelden de blikken. Nog voor we onze jassen uitdeden, legde mijn broer een zak shag op tafel. Het café kwam weer tot leven.

Tegenover het klooster

Mijn ouderlijk huis stond tegenover een nonnenklooster. Franciscanessen. 's Zomers hoorden we ze door de openstaande ramen vaak zingen. In massaal rooms gekweel kraaiden ze de pannen van het dak.

Op den duur werd het stiller. Hun godsvrucht nam niet af, wel hun aantal. Andere smeekbeden werden wellicht verhoord, maar het verzoek tot meer roepingen sloeg dood op de tijdgeest. Hun vermogen zeer oud te worden, betekende slechts uitstel van executie.

Zo ging het ook elders. Uiteindelijk werden onze nonnen, samen met die van andere uitstervende kloosters, bijeen gebracht - geconcentreerd zou een te lelijk woord zijn - in Heythuysen. Daar leefden ze nog lang, dat weet ik zeker, en gelukkig, neem ik aan.

Het karakteristieke gebouw is al lang gesloopt. Het appartementencomplex dat er nu staat, heet Het Klooster. Verder herinnert niets meer aan de roomse rijkheid van weleer. Als ik er voorbij kom, zoeken mijn ogen altijd de plek waar vroeger de kapel en de sacristie waren. Jaren was ik er misdienaar. Ons gezin met vijf jongens was hofleverancier. Na de mis kregen we een boterham met bezwete kaas.

Pater Donulus, de zielenherder van de nonnen, wilde altijd meer wijn als ik met mijn karaf aan kwam zetten. Méér, méér, stootte hij gedempt uit, als ik begon te schenken. Ik had toen nog een leeftijd dat ik dit interpreteerde als een diep verlangen nog dichterbij de Heer te zijn.

Eer de gevallen

Tot de onschuldigste van mijn vele tics reken ik de neiging om bij gedenktekens van de oorlog de namen van de gevallen te lezen. Ik weet niet wat dat is. Op vakantie in Frankrijk zijn mijn reisgenoten vaak al een straat verder als ik nog naar de namen sta te turen van de gesneuvelden in de grande guerre, de Eerste Wereldoorlog, van 1914 tot 1918.

Elke Franse stad, elk dorp heeft zo'n gedenkteken met de namen van zijn verloren zonen. Voor mij hebben die plaquettes iets heiligs. Alsof al die namen zeggen: 'Wij zijn gesneuveld voor de vrijheid van deze stad. Al het schone dat je hier ziet, dank je aan ons. Graag een beetje respect.'

Het voelt alsof ik pas gerechtigd ben verder in de stad door te dringen als ik eer heb bewezen aan de doden. In Franse steden lukt het me zelden al die namen te lezen. Het zijn er te veel. In Italië is het beter te doen. Italianen waren nooit zulke vechtjassen. Ze hadden wel altijd de mooiste uniformen. Maar ook hier kostte het slachthuis van de Eerste Wereldoorlog zo'n zeshonderdduizend levens.

De dodenlijsten van de Tweede Wereldoorlog op al die monumenten zijn veel korter. Dat was ook een heel andere oorlog. Veel moderner.

De Eerste Wereldoorlog duurde eindeloos. Het was de oorlog van de stilstand, van de loopgraven, van het langzame doodbloeden. De tweede die van de snelheid en de verrassing. De Duitsers veroverden Frankrijk in twee weken. De Fransen gingen uit van de snelheid van het paard, maar de Duitsers kwamen met tanks.

Toucheren

In wachtruimtes van ziekenhuizen wordt doorgaans niet veel gepraat. En bij urologie al helemaal niet. Het behandelgebied leent zich niet zo voor losse praat. En zeker niet op dit vroege uur. Ik zie een dorpsgenoot. We kijken elkaar even bedremmeld aan, maar zeggen niks. Hoeft ook niet. Ieder heeft hier zijn eigen gedachten.

In de spreekkamer vraagt de uroloog mij de broek te laten zakken en door de knieën te buigen. Hij moet mijn prostaat onderzoeken en wil toucheren. In een vakgebied dat geheel beheerst wordt door het Engels, houdt het Frans aan de hoofduitgang van het lichaam moedig stand.

Toucheren. Ik hoorde het woord voor het eerst als puber, toen ik ging biljarten. Je legde aan, ging vóór de stoot een paar keer op en neer met de keu en raakte dan per ongeluk even de bal. Touché, riep de tegenstander en weg was je beurt. Later hoorde ik het woord uit de mond van mijn vader. Hij lag in het academisch ziekenhuis van Nijmegen. 's Middags was er een professor aan zijn bed geweest met tien studenten. De prof had gevraagd of de jongelui mochten toucheren. 'Dat is goed', antwoordde mijn vader, 'maar niet allemaal tegelijk'.

Mijn uroloog voelt niets zorgwekkends. Maar ik moet toch nog een keer terug komen. Ik moet dan veel drinken en met een volle blaas op het spreekuur verschijnen. Geen probleem. Ik doe altijd wat de dokter zegt. Zeker als hij me vraagt veel te drinken.

Vijfduizend kijkuren

Mijn opticien stuurde een brief in een goed leesbare letter. ‘Uw bril heeft er inmiddels al weer vijfduizend kijkuren opzitten’, schreef hij. Tijd voor een gratis onderhoudsbeurt. Hij zou hem helemaal schoonmaken, ook op de plekjes ‘waar u normaal niet bij kunt komen’. Ik wist niet dat mijn bril plekjes heeft waar ik niet bij kan komen, maar ik moet toegeven dat ik er ook nooit intensief naar gezocht heb.

Maar het meest stond ik toch te kijken van die vijfduizend kijkuren. Dat is veel. De brief deed schuldgevoel opkomen. Doe ik wel genoeg voor mijn bril? Want als bril heb je het niet altijd gemakkelijk. Je komt op de vreemdste hoofden terecht en je moet maar overal mee naartoe. Ook kun je pech hebben met je kijkuren. Op de neus van een veldwachter die in weer en wind door het bos kruipt, leid je een veel corrosiever bestaan dan voor de kijkers van een chemicus in een stofvrij laboratorium.

Met enig zelfverwijt ten opzichte van mijn gewaardeerde hulpmiddel haastte ik mij dus naar de opticien. Even overwoog ik nog de vermoeide bril in zijn koker te doen en een oude op te zetten, teneinde hem niet nog verder over de vijfduizend kijkuren heen te jagen. Maar ik wilde de opticien natuurgetrouw tegemoet treden.

De onderhoudsklus was zo geklaard. Niettemin sprak de opticien me vermanend toe. ‘U heeft zo'n mooie bril, maar in de krant staat u nog steeds met dat oude ding op.’ Ik mompelde dat ook met een nieuwe foto mijn column het vooral van de tekst moet hebben.

Max en Bram Moszkowicz

Als beginnend journalist in de jaren zeventig in Roermond moest ik vaak naar de rechtbank. Een paar mensen daar bewonderde ik. Rechter Te Strake was mild en wijs, de ideale vader. Bij de advocaten was er één die er met kop en schouders bovenuit stak: Max Moszkowicz. Hij was klein van stuk, vroeg grijs en hij had een brede, markante kop waar rechtbanktekenaars altijd als eerste aan begonnen.

Als Moszkowicz het woord kreeg, zag je enig geschuif achter de tafel der magistraten. Iedereen ging er eens goed voor zitten, want een pleidooi van de Maastrichtse advocaat was een snoepje. Moszkowicz had de gave van het woord. Hij trok een briljant bouwwerk op van bij- en tussenzinnen, beitelde de mooiste vergelijkingen, en net als je dacht: hier komt hij nooit meer uit, volgde er een stilistisch vlekkeloze afsprong. Het is dat de Heer hem voor was, anders zou je moeten concluderen dat het woord vlees was geworden en Max Moszkowicz heette. En al die prachtige taal kwam er kalmpjes uit. Max ging nooit tekeer, sprak zonder stemverheffing, met een melodieuze zangerigheid die een lang verblijf in het zuiden verried. De boeven voor wie hij pleitte, kregen weinig straf. De rechters oordeelden dat wie zo briljant verdedigd werd, geen slecht mens kon zijn.

Zoon Bram, ook advocaat, heeft veel van zijn vader. Zijn uiterlijk, zijn stem, zijn intelligentie. Als spraakwonder is hij misschien een fractie minder, maar ook zijn pleidooien sprankelen als een Alpenbeek. Maar gewoon een goede advocaat zijn, is voor Bram niet genoeg. Hij is meer van de bar dan van de balie. Bram heeft lak aan de distantie van de klassieke advocaat die zijn vader zo koesterde. Hij omhelst de grootste criminelen, danst in tropische nachten met drugsbaas Bouterse, geilt voor de camera's van RTL en pronkt in strandtenten met opgepoetste dellen.

De stoffige wereld van ordners en rechtbanken, goed genoeg voor de vader, is te benepen voor de zoon. Bram zoekt het gevaar. Tot hij kopje onder gaat.

De afdeling Leven

Ik wilde iets weten over een uitvaartverzekering en belde de maatschappij. Bedrijven die in verzekeringen doen, noemen zich graag maatschappij. Dat klinkt vertrouwd. Alsof ze ook een beetje van ons zijn. De maatschappij, dat zijn wij immers allemaal.

‘Een ogenblikje’, zei de juffrouw van de maatschappij, ‘ik verbind u door met de afdeling Leven’. De afdeling bleek haar naam eer aan te doen. Het was daar zo druk dat ik weer terug kwam bij de telefoniste. ‘Mag de afdeling Leven u terugbellen?’ Dat mocht. Elk teken van leven is welkom.

Van dit gesprekje, hoe kort ook, moest ik even bekomen. De afdeling Leven! Je belt over de dood en je krijgt het leven. Zo is het verzekeringsbedrijf. Er heerst daar een onverwoestbaar optimisme. Het woord dood kennen ze niet en leven schrijven ze consequent met een hoofdletter.

Even later werd ik terug gebeld door een jonge vrouw met een welluidende, warme stem. Hou oud zou ze zijn? Dertig? Het leek me bijna schennis met haar over uitvaarten te praten. Die schroom had zij niet. Ze deed de hele dag natuurlijk niet anders dan oude mannen goed verzekerd de kist in praten.

Terwijl ik luisterde naar die hemelse stem, werd ik bevangen door vreemde melancholie. Jeugd, volwassenheid, ouderdom, het leven schiet in een flits voorbij. Hoeveel korrels zitten er nog in de bovenste bol van mijn zandloper? Het is maar goed dat je het niet weet. Je moet ook een beetje vertrouwen hebben. De mens is in Gods hand. En die van de afdeling Leven.

Het misbruik van Gijsen

Een vriend zag vorige week in Sittard ex-bisschop Gijsen. Hij zag een broze, kromgetrokken oude man die onhandig naar zijn sleutels tastte om de deur te openen van het nonnenklooster waar hij verblijft. In niets herinnert de 78-jarige Gijsen nog aan de spijkerharde prelaat die twintig jaar lang de Romeinse zweep over de kerk in Limburg legde.

En nu dan die berichten over misbruik. Wat moet je daarvan denken? Godsdienstleraar en surveillant Gijsen zou in de jaren zestig op het internaat Rolduc een dertienjarige jongen begluurd hebben die in bed masturbeerde. Een tweede leerling meldde dat Gijsen speels bij jongens in bed ging liggen. Gijsen zelf ontkent alles.

Ik wil Gijsen niet verdedigen. Het wijdverbreide misbruik in de katholieke kerk heeft diepe wonden geslagen. Slachtoffers zijn hun hele leven getekend. De daders horen, ook na zoveel jaar, keihard te worden aangepakt.

Maar er zijn wel grote verschillen in de aantijgingen. Neem zo'n Vangheluwe, de bisschop van Brugge, die dertien jaar lang zijn neefje misbruikte. Neem zijn superieur, kardinaal Danneels, die Vangheluwes misdaad in de doofpot wilde stoppen. Beiden verdienen intensieve aandacht van justitie en van de media.

Maar met Gijsen voel ik enig mededogen. Zijn vergrijpen lijken vooralsnog klein bier. Toch krijgt hij nu net zoveel over zich heen als zijn Belgische confraters. Heeft hij dat verdiend? En heeft hij niet al zware boete gedaan door na zijn Roermondse tijd bisschop te worden van IJsland?

Als een zak cement

Soms lees je een zin in de krant die je de hele dag bij blijft. Zo las ik gisteren dat Hannelore Kohl als twaalfjarig meisje door Russische soldaten werd verkracht en ‘als een zak cement’ uit het raam werd gegooid.

Haar leven lang voelde ze felle pijnen. En ze bleef zich altijd maar die zak cement voelen, een wegwerpartikel, een vrouw van niks. Ook al was ze getrouwd met een van Duitslands grootste zonen: Helmut Kohl, twee koppen groter dan zij en de man die Duitsland vereende.

Op het gruis van een jeugd die zo verwoest is, kan ook een sprookjeshuwelijk je geen vaste grond onder de voeten geven. Tien jaar geleden pleegde ze zelfmoord.

De schaduwen die het verleden over haar heen wierp, werden steeds langer. Hannelore Kohl was een knappe, blonde vrouw. In mijn Duitse tijd heb ik haar een paar keer gezien. Op het bal van de internationale pers straalde ze; maar nooit echt. Haar gezicht had iets wasachtigs, alsof diep in haar een donker geheim bestorven lag.

Dat laatste weten we nu met zekerheid. In een nieuwe biografie wordt voor het eerst gesproken over die zak cement en de horror eromheen.

Wat voor een huwelijk hadden Helmut en Hannelore? Deed hij genoeg om haar te helpen? Helmut was altijd weg. Toen hij net kanselier was, typeerde ze haar bestaan als ‘moederziel alleen’.

Maar toch vraag ik me af: wás ze wel te helpen? Soms is eenzaamheid te verdrijven door het gezelschap van anderen. Maar soms zit de eenzaamheid zo diep dat ook anderen er niet bij kunnen.

Heeren van Roermond

Elke maand drink ik een glas met vroegere collega's van de Maas-en-Roerbode in Roermond. Die krant is er al lang niet meer. Wij zijn er nog wel, zij het soms met enige moeite.

In 1971 maakte ik daar mijn entree. Kranten heetten toen vaak bode of koerier. Zo'n aanduiding suggereerde dat de lezer in ijlt tempo op de hoogte werd gehouden van de laatste ontwikkelingen. Dat viel wel mee. Kranten waren gezapig en gezagsgetrouw. De bisschop was heilig en de burgemeester bijna. De wind van de studentenrevoluties van 1968 mocht dan door Europa waaien, het nieuws daarover was op de redactie in Roermond verloren gegaan tussen de post van het bisdom.

Toch gooide ook in Roermond een nieuwe generatie journalisten de luiken open. Wij dus. We droegen lange haren en waren zo kritisch als de pest. Ik zie Jacko nog die met een dronken kop de grootste makelaar van Roermond toeschreeuwde: 'Ik schrijf je kapot!' Daar is betrekkelijk weinig van terechtgekomen.

En zo zitten we, zoveel jaar later, hier in onze stamkroeg aan de Roerkade. We noemen ons clubje Heeren. Op die extra e menen we recht te hebben op grond van een zekere eerbiedwaardigheid. Onze haren zijn dun geworden, onze voorgevels verweerd. Niet alleen de jaren spelen ons parten, ook de kilometers. Met roken zijn we gestopt. Niet met discussiëren. Het gaat er nu vaak net zo fel aan toe als veertig jaar geleden. We lijden nog steeds ernstig aan de beroepskwaal van de journalistiek. We denken de wereld te kunnen veranderen.

Blank en zwart in Margraten

De stank was onbeschrijflijk.

Met honderden tegelijk werden gesneuvelde Amerikaanse soldaten in de winter van 1944 naar de nieuwe begraafplaats in Margraten gebracht. ‘Ze stopten nooit met de aanvoer. Ze werden binnengebracht als boomstammen. Het was horror’, herinnert zich een getuige.

De aanleg van de begraafplaats in de ijzige winter van '44-'45 was niet onomstreden. Boeren mopperden. De plek die de Amerikanen hadden uitgezocht lag op de beste landbouwgrond. Maar kapitein James Shomon veegde alle bezwaren weg met één opmerking: ‘De beste grond is niet goed genoeg voor mijn mannen.’

En zo trok er maandenlang een lijkenkaravaan door het dorp. Aangekomen op hun laatste rustplaats werden de kadavers, vaak zonder hoofd of ledematen, geïdentificeerd door blanke Amerikaanse militairen. Het graafwerk in de bevroren grond was voor de zwarte soldaten. Want in het Amerikaanse leger was strikte rassenscheiding. De laagste baantjes, zoals chauffeur, waren voor de zwarten; de oorlogsvoering, de medailles en de heldendood voor de blanken. Samen met zijn zwarte makkers begroef Jefferson Wiggins zo'n 200 blanken per dag.

Dezer dagen was Wiggins (84) hier terug. In Maastricht vertelde hij over zijn ervaringen. Ik wilde er heen, maar mocht de zaal niet in. Het bleek om een besloten bijeenkomst te gaan. Toen ik buiten stond, had ik het gevoel dat er een vreemd soort historische gerechtigheid school in het feit dat ik als blanke deze zwarte vandaag niet mocht beluisteren.

Een groot verdriet

Ze waren uit elkaar. Dat was te zien. Bij het feest van een vriend zat hij in de ene hoek, zij in de andere. Hun huwelijk was gestrand. Toch hadden ze lang een hechte relatie gehad. En ongetwijfeld zou het samenzijn hebben voortgeduurd, als daar niet die moker was geweest, die onvoorstelbare gebeurtenis die het leven voor altijd zou splitsen in twee delen: er voor en er na.

Het gebeurde twaalf jaar geleden. De dochter van negentien wilde op vakantie met een vriendin. Naar Nieuw-Zeeland, backpacken. Moeder vond het maar niets. Twee jonge meiden in zo'n ver land. Vader had er minder moeite mee: laat ze toch, het zijn ondernemende tieners! Vader won, het tweetal vertrok.

In Nieuw-Zeeland wachtte het noodlot. In een zware storm brak een reuzentak van een boom en viel op de tent. De dochter werd gedood, de vriendin zeer zwaar gewond.

De uitdrukking: de tijd heelt alle wonden, is onjuist. Groot verdriet slijt nooit. Op den duur wordt het wel beter hanteerbaar. Meestal, tenminste. Want soms wordt verdriet alleen maar groter. Gaat het steeds pijnlijker schrijnen. Hier ook. De gedachte dat hun dochter nog zou leven als ze haar thuis hadden gehouden, begon alles te vermalen. Hadden ze haar, door haar te laten gaan, niet zelf de dood ingejaagd? Je verstand zegt dat het niet zo is, maar het verstand legt het af tegen het gevoel. Vele jaren na het drama hadden verdriet en verwijt hun huwelijk vergruisd. En zo zaten ze hier op dat feest, hij in de ene hoek, zij in de andere.

De zebra van Hein

Overall in Rome is de tekst opgeplakt: *Jezus is coming very soon*. Dat de internationale situatie ernstig is, wist ik, maar hier wordt het einde der tijden elk moment verwacht. Toch bereikt onze taxi veilig het hotel.

Het einde der tijden mag dan nog niet zijn aangebroken, voor de voetganger in Rome loert het einde overal. Het verkeer is moordend. En nergens is het zo gevaarlijk als op de zebra. Veel strepen zijn nauwelijks nog te zien en volgens de Romeinse automobilist zijn ze er ook nooit geweest maar betreft het hier een lichte, plaatselijke verkleuring van het wegdek, veroorzaakt door overvloedig zonlicht.

Als ik in Rome ben, loop ik altijd even over de zebra bij Piazza Venezia waar collega correspondent Hein ten K. eind jaren tachtig werd doodgereden. Hein had geen schijn van kans, hij werd midden op de strepen weggevaagd. Zelden heb ik zo'n beminnelijk mens ontmoet. Hij had een encyclopedische kennis van Rome en Italië die hij graag met mij en andere correspondenten deelde.

Hein ligt begraven op zo'n gigantische dodenakker aan de rand van de stad. Te ver, te ingewikkeld om heen te gaan. Maar Heins zebra maakt deel uit van elk bezoek. Soms moet ik er een stukje voor om lopen, maar ik heb het er graag voor over. Deze plek blijft een vreemde aantrekkingskracht uitoefenen. Medeleven en voyeurisme. Steeds weer zien waar het gebeurde. En als ik dan de weg op ga moet ik zorgen dat ik niet alleen bij zijn nagedachtenis verwijl, maar ook aan mijn eigen heden denk.

De forel van Hitler

De zware misdadiger at graag licht. Hitler was vegetariër. Forel in botersaus was zijn lievelingskostje. De Belgische kok Jeroen Meus wilde die schotel klaarmaken voor de Belgische televisie. In zijn kookprogramma bereidt hij het favoriete gerecht van beroemdheden. Maar zender Canvas moest Hitlers kostje schrappen, na woedend protest van joodse organisaties en oud-gedeporteerden. In plaats van de forel kregen de kijkers de risotto van operadiva Maria Callas. Ook heel lekker trouwens.

Canvas meende zorgvuldig te zijn. Bij elk snufje zout en puntje boter zou Meus uitweiden over de verderfelijke van Hitler. Maar niets hielp, de verontwaardiging liep zo hoog op dat Canvas zwichtte. Een forel zwemt tegen de stroom op, een brave Belgische zender niet.

Voornaamste bezwaar: door de Führer tot middelpunt te maken van een populair programma, werd hij 'vermenselijkt'. En dat mag niet. Hitler mag niet vermenselijkt worden. Hij moet een duivel blijven, een monster. Een man die niet eet, en zeker niet zo'n sympathieke vis als forel, maar iemand die zich als een Dracula in leven houdt met mensenbloed.

Was het maar zo gemakkelijk. Wie Hitler afschildert als een griezelig monster, pleit de Duitsers vrij. Want tegen een monster heeft een mens geen verweer. De zaak is veel ingewikkelder. Hoe is het mogelijk dat een intelligent volk als het Duitse zich tot beulen en moordenaars liet maken door een mislukte Oostenrijkse kunstschilder die op zijn tijd graag een forelletje at?

Dood van een oude man

Vlakbij het huis van Anita C. in Geleen waar vorige week drie babylijkjes werden gevonden, staat een flat. Zo'n duiventil, gebouwd om in het kader van de volkshuisvesting zoveel mogelijk mensen op te hokken. In een van die hokjes vonden schilders in augustus 2008 het lichaam van een man van tachtig. Volgens de politie was hij rond Kerstmis overleden en lag hij daar dus al negen maanden. In de krant zei een medebewoner: 'Het is vreselijk dat zoiets in deze tijd kan gebeuren. Niemand heeft iets gemerkt of geroken.'

Nee, de buurtbewoners hadden de man niet gemist. Ze dachten, zeiden ze, dat hij in een verzorgingstehuis was opgenomen. Het lichaam dat in verregaande staat van ontbinding verkeerde werd afgevoerd, de politie maakte proces-verbaal op, de krant schreef er een stukje over en dat was het dan. Waar de nagedachtenis van de baby's van Anita C. geëerd werd met knuffels, tekeningen en kaarsjes, kwam niemand op het idee bij de deur van de oude man een fles oud bruin, een doosje sigaren of een flacon vieux te leggen. Hoe langer het leven, hoe minder het medeleven.

Kindermoord, hoe gruwelijk ook, is van alle tijden. God had maar even hoeven te knikken en Abraham had zijn pasgeboren zoon Izaäk gedood. Maar dat mensen die in een groot gebouw op elkaars lip leven, geheel onopgemerkt negen maanden dood op de bank kunnen liggen, is iets van deze tijd. Juist iets van deze tijd. We kennen alleen uitersten. Of exhibitionistisch medeleven, of totale onverschilligheid.

Het gedicht was af

Een mens maakt veel mee in het leven, maar vergeet ook veel. Herinnering is een gladde aal. Net had je hem nog, nu is hij weer weg. Tegenwoordig zijn er boeken in de handel die je helpen een vangnet te spannen voor al wat verloren leek. Die boeken hebben titels als: ‘Moeder vertel nog eens van vroeger’.

In mijn schoonfamilie van negen kinderen is zo'n boek gekocht voor moeder. Zij is bijna 87. Wie op bezoek komt in haar appartement, neemt het boek ter hand en praat met haar. Zo zaten we onlangs bij haar. Zij vertelde, wij schreven. Als je gaat graven in je herinnering vind je soms edelstenen die helemaal bedekt waren door het stof van de tijd. Moeder komt op dreef. Uit haar vroegste jeugd diept ze een lang gedicht op. Stil, wacht even, zegt ze bezwerend en zie daar komen weer vier, vijf regels. Ze stamt uit een bakkersfamilie en Zeelandia, producent van grondstoffen, verluchtte indertijd zijn vakblad met gedichten en rijmelarijen. Het gedicht dat moeder terug probeert te halen, vond ze zo mooi dat ze het van buiten leerde toen ze een jaar of zeven was.

Op de terugweg naar huis, in de auto, verbazen we ons over moeders ijzeren geheugen. Het was fascinerend te zien hoe couplet na couplet terug kwam. Ach, konden wij ook maar zo fris en fit oud worden.

Dat was anderhalve week geleden. Nu is ze dood. De hersens die net nog zo wonderbaarlijk functioneerden, werden getroffen door een zware bloeding. Het mooie gedicht van Zeelandia was helemaal af, haar mooie leven ook.

Heerlijke pindakaas

Van het roken ben ik afgekomen, niet van het pindakaas eten. Hoeft ook niet. Pindakaas schijnt zelfs gezond te zijn. Het spul is in 1893 uitgevonden door een Amerikaanse vegetariër. En dan weet je dat het wel goed zit. Vegetariërs gaan overal dood aan, maar zelden aan hun voeding.

Derhalve smeer ik de vondst van dr. John Harvey Kellog elke ochtend met tevredenheid op een snee witbrood.

Had ik niet de zekerheid dat mijn rossige haarkleur genetisch bepaald is, ik zou zweren dat ik deze tint te danken c.q. te wijten heb aan een levenslange consumptie van pindakaas. Het eten van pindakaas is te vergelijken met het Palestijns-Israëliësch conflict. Iedereen heeft er een uitgesproken mening over. Schrijver Karel van het Reve was gek op pindakaas. Met twee potten pindakaas naar Moskou, luidt een van zijn boektitels. Schrijver Arnon Grunberg schreef een bewonderend stuk over Van het Reve; alleen van die pindakaas ('erg vies') begreep hij niets.

Ophef was er onlangs ook toen museum Boijmans Van Beuningen in Rotterdam de Pindakaasvloer van kunstenaar Wim T. Schippers aankocht. Het is een vlak van houten latjes, gevuld met pindakaas. De stank schijnt niet te harden te zijn. Daar moet ik dus niet naar toe.

Voor de liefhebber van pindakaas is het in het buitenland behelpen. Toen wij in Italië woonden, lieten we bezoekers uit Nederland vaak pindakaas meenemen. Onze Nederlandse variant is daar immers nergens te krijgen. Voor de rest kun je in Italië heel behoorlijk eten.

Het oude dorp

Vroeger lag mijn geboortedorp Nederweert verscholen achter kanalen en korenvelden, ver van alle herrie en drukte. Een boerendorp waar de mensen zo hard werkten, dat ze geen tijd hadden zich af te vragen of ze gelukkig waren of niet. Het leven was zoals het was. Het dorp had genoeg aan zichzelf. Je werd er geboren en je ging er dood. Slechts zelden kwam je eruit. Alleen ziekte of een grote aanschaf noopten tot bezoek aan de stad.

Nu is er geen ontkomen aan Nederweert. De snelweg A2 scheert er aan voorbij. En naast de weg explodeert de economie: fabrieken, wegrestaurants, tankstations. Ruw is het dorp uit het maagdenvlies van zijn verleden gerukt. Alleen de imposante Lambertustoren getuigt nog van hoe het was. Elke keer als ik er langs kom, op weg naar het noorden, word ik week. Alles wat herinnert aan de onbekommerdheid van mijn jeugd is onder asfalt bedolven, onder beton begraven. Hier, waar nu de weg loopt, fietsten wij vroeger over een slingerpad door ongerepte velden, langs beekjes, bosjes en paddenpoelen. Het enige geluid kwam van een loeiende koe. En hier, bij het ruisende water van een sluisje, vingen wij kikkervisjes, die we in een jampotje stopten. Nu ruist hier geen water meer. Hoogstens als de bezoekers van McDonald's het toilet doorspoelen.

Het Duits van Louis

Er zijn veel manieren om een taal te leren. Toen wij begin jaren tachtig met twee kleine kinderen in Bonn gingen wonen, weigerde de oudste, Koen, maandenlang om enig Duits te spreken. Zijn een jaar jongere zusje, Maartje, deed het anders. Zij kwebbelde er meteen onbekommerd op los. ‘Morgen reiten wir nach Holland’, zei ze tegen een vriendinnetje, alsof de paarden al gezadeld waren. En tegen een jongetje dat naar de kapper was geweest: ‘Sven, bist du gekniepst?’ Koen zweeg, tot de ban plotseling brak. Bijna van de ene dag op de andere sprak hij Duits. Tot dan toe had hij alleen maar geluisterd, opgenomen, onthouden.

Louis van Gaal, die zijn eerste jaar als coach van Bayern München er bijna op heeft zitten, kiest voor de methode Maartje. Hij weet niet wat hij zegt, maar zegt wat hij weet en daar zit nog betrekkelijk weinig Duits bij. Heel Duitsland heeft inmiddels gehoord dat hij in bed lepeltje lepeltje ligt met zijn vrouw: ‘Wir liegen Löffel an Löffel’. Na zijn succesvolle eerste seizoen bij Bayern zou hij flink op stap gaan, beloofde hij, want hij was een feestbeest, ‘ein Feierbeest’.

Omdat voor Van Gaal niets moeilijk is, kan Duits dat dus ook niet zijn. Bij FC Barcelona sprak hij toch ook meteen al Spaans? Geen grammatica kan zo dik zijn als Van Gaals ego. Maar ik moet niet zeuren, Bayern heeft succes, Van Gaal triomfeert. Hij kan ginds ‘ein Pöttchen brechen’. Heel Duitsland hangt aan zijn lippen. Moet ook wel, want anders krijg je helemaal niets mee.

In de familie

Familie en verse vis blijven maar drie dragen fris. Toch was het vierdaagse tripje met mijn broers en zus naar Oostende aangenaam. Wij Kesselsen accorderen. We zien elkaar zo weinig dat ruzie maken zonde van de tijd zou zijn. En waar zouden we ook over moeten steggelen? Veel te verdelen of te erven was er nooit. Alle klokken en kasten uit het ouderlijk huis zijn in pais en vree over de zes kinderen verdeeld.

Meestal gaan we naar België. Dat land past goed bij ons. Belgen zijn geen schreeuwers, ze lijden bij voorkeur in stilte, maar weten het leven toch te leven. Rond de middag, als hier nog thee wordt gedronken en voorzichtig in een droog-koekje gebeten, zitten in België ook de vrouwen al achter een stram biertje. De dag is al weer voor de helft verslagen en dat dient gevierd.

Ook mag je in België nog gewoon roken in de kroeg. Een wezenlijk punt voor een familie waarvan de helft van de leden liever Camel dan koude zeelucht inhaleert.

Vroeger rookte iedereen bij ons. De herinnering aan mijn jeugd is in grijze walm gehuld. Ik ben al dertig jaar geleden gestopt, maar in familiekring adem ik andermans rook begripvol in. Als dat alles is dat je van je familie te slikken krijgt, heb je geen klagen.

We kwamen tijd tekort. Het leven en de wereld laten zich in vier dagen slechts summier behandelen. Plannen voor een volgend uitstapje zijn er al. Hopelijk is de familie dan nog steeds compleet. Want ook al blijf je slank met dokter Frank, een mens kent tijd noch uur.

In het World Trade Center

In 1981 vloog ik naar New York om te lopen. Ik deed mee aan de marathon. In die tijd was ik mijn tijd vooruit. In Nederland stond het lopen nog in de kinderschoenen. De collectieve galop ter vergroting van de longinhoud was nog niet op gang gekomen. Een mens kon toen nog lui en vet zijn zonder voortdurend te worden lastig gevallen door calorieëntellers. Mijn vrouw ging mee, plus een fotograferende collega van de krant. Hij zou zorgen voor beeldmateriaal bij de hijgerige reportage die ik zou gaan schrijven. In de dagen voor de marathon bekeken we de stad. En dat is de reden dat ik rond 11 september altijd terug moet denken aan die reis.

Toen we op een dag met de lift naar het uitzichtpunt op het World Trade Center gezoefd waren, spoedden mijn metgezellen zich naar de ramen om te genieten van het zicht over de Big Apple. En ik? Ik plofte in een stoel en begon verwoed te lezen in de New York Times. Zo gaat dat als ik op reis ben. Altijd met mijn neus in plaatselijke kranten. En daar op dat moment dus ook.

Kom kijken, riepen de anderen, maar ik bleef maar lezen. Slechts even kwam ik uit mijn stoel. Achteraf voelt mijn ongeïnteresseerdheid als respectloosheid. Ik schonk geen aandacht aan het hoogste gebouw ter wereld dat twintig jaar later met man en muis zou vergaan en dat de loop van de geschiedenis zou veranderen. Hier, op deze plek, die voor duizenden een ellendig graf zou worden, had ik slechts oog voor mijn krant. Een heel goede krant weliswaar, maar toch.

De Noodkist van Maastricht

In Sevilla doen ze het elk jaar. In de Goede Week halen ze daar al wat heilig is uit de kerken en sjuwen er dagenlang mee door de stad. De Heiligdomsvaart van Maastricht woedt slechts een keer in de zeven jaar. Maastrichtenaren hebben zich nog nooit op laten jagen en hechten er aan hun godsvrucht in eigen tempo te etaleren.

Schitterend, zo'n traditie. Hardlopers zijn doodlopers, maar als je het kalm aan doet kun je de eeuwen trotseren. Het moet de Heer deugd doen vanuit Maastricht wierook op te snuiven in plaats van bierlucht, ook al is het maar een keer in de zeven jaar. In het licht van de eeuwigheid is dat overigens nog best vaak.

Pronkstuk van de Heiligdomsvaart is de fraaie Noodkist. Hier zouden de relieken van Sint Servaas in zitten. Zouden ja, want de mooie verpakking zegt weinig. In de Noodkist kunnen de zolen van jan en alleman zitten, want of Servaas echt geleefd heeft, is ongewis. Hij behoorde eerder tot de legenden dan tot de levenden.

In vroeger dagen gingen ze met de Noodkist de straat op als Maastricht een benauwde veste was en de vijand voor de muren stond. Die rondgangen hebben geloond. Er zijn nog steeds volop Maastrichtenaren. De dankbaarheid jegens Servaas kent dan ook geen grenzen, behalve uiteraard de stadsgrens.

En zo zal de Heer blij zijn dat de Noodkist weer eens plechtig rondgaat, al zou Hij in deze dagen ook zeer gebaat zijn bij een gereedschapskist. Aan sommige bedienaren van het geloof valt nog wel wat te versleutelen.

De lieve vrede

Notarissen zien het. Erfenissen leiden vaker tot ruzie. Boven het lijk gaat het er steeds ruwer aan toe. Bij meer dan veertig procent van de nalatenschappen krijgen familieleden heibel. Het is heel simpel. Wat de een krijgt, dat krijgt de ander niet.

De geschiedenis is vol van oorlogen, ontstoken door lieden die een hertogdommetje misliepen. Maar ook als het servieskastje dat je altijd zo leuk vond en waar moeder van gezegd heeft dat jij het zult krijgen, naar een ander blijkt te gaan, doet dat pijn.

Ineens blijken naasten, die je meende te kennen, heel anders te zijn. Opmerkelijk ook hoe snel sommige mensen, die net nog krom van verdriet achter de baar liepen, bij de notaris hersteld zijn. Schakelen van lamenteren naar incasseren, gaat velen vlot af.

In NRC praten enkele notarissen over de verruwing. Nuttige lectuur voor wie herrie wil vermijden als je zelf niks meer kunt zeggen, maar anderen des te meer. Met een kamer vol kibbelende erfgenamen voor zich, oppert menig notaris voorzichtig of het gezelschap niet beter eerst bij de familietherapeut langs kan. Want veel families zijn uiteengevallen en nu komt al het oud zeer weer boven. ‘Dat moeder de een voortrok, dat de ander nooit wat kreeg, dat de oudste zus altijd voor iedereen moest zorgen’, zegt een notaris.

Schroom bestaat niet meer. De zoon die twintig jaar geleden de deur woedend achter zich dichtsloeg en zijn zus tot de laatste dag voor vader heeft laten zorgen, wil bij de notaris volledig meedoen. Zijn recht toch?

Bij elke erfenis, groot of klein, zit iets heel kostbaars. Je kunt het niet zien, het is heel broos en bij het minste of geringste is het verdwenen. Een woord is er niet voor. Het begrip ‘de lieve vrede’ komt nog het dichtst in de buurt. De lieve vrede is niet de mooiste vrede, niet de beste. Maar wel de meest acceptabele. De lieve vrede is voor mensen voor wie de erfgenamen belangrijker zijn dan de erfenis.

God de Kleinzoon

Het geloof verdwijnt uit het dagelijks leven. En daarmee ook een hele wereld van begrippen en woorden. Er groeit een generatie op die niet meer weet wat een kapittel is of een vicaris en die bij kapucijners uitsluitend aan peulvruchten moet denken. Is dat erg? Eigenlijk niet nee. Mij is geen geval bekend van iemand die door gebrek aan kennis van deze termen een kommervol bestaan leidt.

Tien jaar geleden schreef Mathieu Spiertz een boek waarin hij het katholieke erfgoed nog eens vastlegde in 1400 trefwoorden. Een moedige, maar uiteraard vergeefse exercitie. Tegen de tijdgeest valt niet op te publiceren. Directe aanleiding tot het boek was het verhaal van een bevriende leraar geschiedenis die een vwo-klas vroeg naar de betekenis van de Heilige Drieëenheid. Slechts één vinger ging omhoog. De jongen antwoordde dat hiermee bedoeld werden God de Vader, God de Zoon en God de Kleinzoon.

Vroeger kon je nauwelijks journalistiek bedrijven bij een krant onder de grote rivieren als je niet wist wat het verschil was tussen een misdienaar en een acoliet. Die tijd is gelukkig voorbij. Kranten hebben zich ontworsteld aan kerk en staat. Jammer alleen dat ook de meest elementaire kennis verdwijnt. In een stuk over de uitvaart van KNVB-voorzitter Jui Sprengers in de krant lees ik over een kerkdienst, ‘die wordt voorgeleid’ door een bekende Venlose kapelaan. Vroeger werd iemand die dat schreef voor de hoofdredacteur geleid.

Jeneverspeen

Mijn moeder kwam uit een groot gezin op het Brabantse land. Daar verliep de opvoeding volgens eigen wetten. Ze vertelde ooit dat als een baby niet wilde slapen en maar bleef huilen, de dreumes een speen in de mond geduwd kreeg die eerst in een glas jenever gedoopt was en vervolgens door de suikerpot gehaald. Daarna hoorde je niets meer.

Bedenkelijk? Zeker. Maar in die drukke gezinnen konden ouders het zich niet permitteren de halve nacht wakker te liggen. Kinderen leerden van jongs af aan zich aan te passen aan het gezinsritme. Nu is het andersom. Alles draait om het kind. Ouders proberen de kleine schat elke wens van de lippen te lezen.

Je ziet het in de kiosk. Hoe minder kinderen in Nederland, hoe meer tijdschriften over opvoeden: *Ouders van Nu, Kinderen, Groter Groeien, J/M voor Ouders, Mama*. Begrijp me goed, ik wil de jeneverspeen niet terug. Maar ik heb wel eens de indruk dat de wijsheid over kinderen en opvoeding steeds minder uit de praktische ervaring van de eigen ouders komt en steeds meer uit boeken, televisieprogramma's en tijdschriften. En die moeten verkopen. Dus versterken ze elk boertje tot een kramp.

De overkill aan informatie heeft veel ouders bang en onzeker gemaakt. Opvoeding lijkt een zorgelijk en riskant gebeuren. Overal loert gevaar. De jonge moeder die haar kind hoort schreeuwen, vreest al na een paar nachten een 'huilbaby' te hebben.

Even dimmen, zou een goede titel zijn voor een opvoedblad. Maar wie wil dat lezen?

Huis kwijt dankzij Jozef

Sint Jozef hoort niet tot de meest flitsende heiligen. Hij zat de hele dag maar wat te timmeren, met zijn rug naar de wereld toe. In heiligheid moest hij het royaal afleggen tegen zijn verloofde, de Maagd Maria.

Toch is Jozef nu zeer in tel. Zijn geheiligd hoofd tolt van de smeebeden. Hij is immers de patroon van de huisbezitters, dus de laatste strohalm voor al wie zijn knip niet kwijt kan. Een kennis uit Midden-Limburg is er van overtuigd dankzij Jozef van haar huis af te zijn gekomen.

Dat was nog een heel gedoe. Het volksgeloof wil dat je bij je huis een Jozefbeeldje omgekeerd in de grond stopt. Dus haalde ze een houten Jozefbeeld van de muur en vroeg haar man dat in de tuin te begraven, hetgeen hij mopperend deed. Al snel bleek dat hij een fout had gemaakt. Het beeld moet namelijk met het gelaat naar het huis gericht zijn, hetgeen niet het geval was. Een Jozef die naar fruitbomen kijkt, verkoopt geen huizen. Maar toen Jozef opnieuw begraven was, kon de heilige nóg niet met zijn zegenrijke werk aan de gang. Haar man had steeds beschermend plastic om het beeld gedaan en vanuit zo'n verpakking is het lastig wonderen doen.

Maar zie, nauwelijks was Jozef voor de derde keer de grond in gegaan, nu in zijn blote houtje, of er meldde zich een koper. Zeker, ze hadden voor de zoveelste keer iets van de prijs af moeten doen. Maar daar stond tegenover dat Jozef geen courtage rekende.

De dag dat ik mij schaamde

Ik mopper vaak op Nederland en een deel van mijn hart klopt in Italië, maar dit is geen slecht land om in te wonen. Er zijn onaangename plekken voor het verlaten van de moederschoot. Slechts een enkele keer heb ik mij geschaamd Nederlander te zijn. Maar op 11 juli 1995 was ik liever Est of Let geweest.

Gisteren kwam het allemaal terug toen ik hoorde dat de slager van Srebrenica, Mladic, was gearresteerd. Die elfde juli droegen Nederlandse militairen die de heilige VN-opdracht hadden Bosnische vluchtelingen te beschermen, zonder slag of stoot achtduizend mannen aan Mladic over. De Servische generaal kreeg een massamoord in de schoot geworpen. Dat de Nederlanders Srebrenica niet konden houden tegen de overmacht van Mladic, valt ze niet aan te rekenen. Ze waren licht bewapend en het plaatsje ligt in een dal.

Maar met een daad van persoonlijke moed waren de vluchtelingen te redden geweest. Als Mladic over de lijken van VN-militairen had moeten stappen om bij de vluchtelingen te komen, zou hij het gelaten hebben. Mladic was een beest, maar een calculerend beest.

Ik hoor Defensie-minister Voorhoeve nog toeteren op de radio: ‘We hebben garanties voor een veilige aftocht van de vluchtelingen. In elke bus gaat een Nederlandse Dutchbatter mee’. Niets van dat alles. Alleen de dood reisde mee. Na Srebrenica bouwde Dutchbat een feestje in Zagreb. Willem-Alexander fuifde mee. Maar het ergste moest nog komen. Voorhoeve, Van Mierlo, Kok, de hele handel bleef gewoon zitten.

Eindje mee oplopen

Misschien omdat het landschap deze week toch al zo op een bidprentje lijkt, heb ik me wat meer verdiept in de levendige discussie die nu woedt over vrijwillig doodgaan. Iedereen van boven de zeventig moet het moment van sterven zelf kunnen kiezen, vindt de initiatiefgroep 'Uit vrije wil'. En moet daar ook professionele hulp bij kunnen krijgen. Niet van een arts maar van een 'gediplomeerde stervenshulpverlener'. Dat zou een verpleegkundige moeten zijn, gespecialiseerd in het laatste bedrijf, of een zielzorger die weet hoe de ziel vrij te maken. Zij dienen, zoals 'Uit vrije wil' het losjes formuleert, 'een eindje mee op te lopen naar de dood'. Bedoeld wordt hier waarschijnlijk dat de verpleegkundige met zijn pillen en drankjes meeloopt tot op de hoek. Het hoekje om gaan moet je dan zelf.

De ideeën van de initiatiefgroep sluiten aan bij die van de jurist Drion. Die opperde bijna twintig jaar geleden ouderen een pil te geven die ze in kunnen nemen als het leven niet meer hoeft. Ik heb die pil van Drion altijd maar een akelig idee gevonden. Net of je een geladen pistool in huis hebt. Zoiets moet je willen. Misschien is het iets voor mensen met een heel sterke persoonlijkheid die nooit last hebben van een dipje en zichzelf heel goed kennen. Dus voor bijna niemand. In Nederland mag je alleen hulp krijgen bij het sterven als er sprake is van ondraaglijk en uitzichtloos lijden. Dat is een goede afspraak. En laat vooral een professionele arts een eindje mee oplopen.

Os in de stal

Met sommige dingen in huis bemoei ik me zo weinig mogelijk. In de politiek zouden ze spreken over een terughoudende opstelling. Zo voer ik zelden het woord over grootte, standplaats en optuigen van de kerstboom. Jarenlange ervaring heeft me geleerd dat de kerstboom weliswaar een symbool van vrede is, maar dat dit niet garant staat voor een rimpelloze aanschaf en installatie. Je komt gemakkelijk in een discussie die al snel piekt. Daar komt bij dat ik niet bekend sta als een groot woninginrichter. Mijn opvattingen over de aankleding van een interieur gelden als inferieur. Doorgaans vind ik datgene het mooist wat het snelst klaar is. Daarom neem ik tegen Kerstmis de positie in van de os in de stal: rustig op de achterste rij.

Nu hebben we een kunstboom. We kochten hem bij de HEMA en moesten er daarna nog een heel stuk mee over straat. De afbeelding van de boom op de kolossale doos liet geen twijfel over de inhoud.

Dat hebben we geweten. De lange weg naar de parkeergarage was geen lolletje. Als blikken konden doden was ik nu even dood geweest als die kunstboom. Kennelijk geldt het opzetten van een kunstboom als een soort kerstpornografie. Toch meenden wij geheel in overeenstemming met de klimaatop in Kopenhagen gehandeld te hebben. Onze nieuwe boom gaat duurzaam om met zijn naalden, de energievretende stofzuiger blijft in de kast en we hoeven nooit meer de auto te pakken voor een nieuwe. Ja, hij is nep. Nou en? Geldt dat niet voor negentig procent van Kerstmis?

Een hekel aan stolseltjes

Dat het bij de trombosedienst een dolle boel is, kan ik niet zeggen. Bovendien is het maandagmorgen. Zacht pratende mensen. Wachten op het prikje. Om de zoveel tijd moet ik hier zijn om de dikte van het bloed te laten controleren. Met alle mensen in de wachtruimte heb ik iets gemeen. We hebben een hekel aan stolseltjes in het bloed. Die dingen leiden zelden tot iets goeds.

De mevrouw van de prikdienst zit in een klein kamertje. Haar afwerkplek. Routineus zoekt zij de ader. Haar handigheid bij het aftappen van bloed is te vergelijken met de vaardigheid van een oude kastelein bij het aansluiten van een nieuw vat. Verder is er geen gelijkenis met het café. Ik heb tenminste nog nooit gehoord dat het geslaagde afvullen van het buisje met het woord proost werd begroet.

Veel mensen hier slikken bloedverdunners. Die hebben namen als Marcoumar of Acenocoumarol. Als je niet beter wist zou je denken dat het hier drukke plaatsjes aan de Côte d'Azur betreft. Zou zo in een reisgids kunnen staan: 'Via het schitterende bergdorpje Marcoumar bereikt de reiziger de brede boulevard van Acenocoumarol'.

Medicijnen hebben vaak de meest ingewikkelde namen. Alsof de farmaceutische industrie bang is dat mensen op een gegeven moment weten wat ze slikken. En dan zul je ook nog net zien dat tegen de tijd dat je het woord Acenocoumarol vlekkeloos uit kunt spreken, de dokter je iets anders voorschrijft. Maar ach, ik moet niet zeuren. Onze gezondheidszorg kent ernstigere ongemakken.

Krijsende peuters

Onze peuters kunnen er wat van. Het lawaai van krijsende peuters zit halfweg tussen dat van zwaar verkeer en een F-16 straaljager op 6000 meter. De koters pieken op 75 decibel, zo bevestigen metingen.

Soms wordt het een mens te veel. Een wanhopige Amsterdammer die op driehoog naast een kinderdagverblijf woont, pakte een megafoon, ging op zijn balkon staan en riep ‘kutkinderen’ naar het krioelende grut op de binnenplaats. Verontwaardiging en woede waren zijn deel. Zoiets doe je niet. Het spelende kind is heilig.

Nederland krijgt steeds meer kinderdagverblijven. En natuurlijk: kinderen moeten kunnen spelen, zich uit kunnen leven. Maar moeten ze ook constant krijsen? Kennelijk. Al op de speelplaats wordt een voorschot genomen op een maatschappij waarin het niet zozeer belangrijk is wat je zegt, maar vooral hoe hard je roept. Het grootste gelijk is hier gewoonlijk voor de grootste schreeuwer.

Vroeger hadden wij als kinderen ook veel plezier op de speelplaats. We deden spelletjes zoals bokspringen die nu als levensgevaarlijk beschouwd zouden worden. Maar als we te veel herrie maakten, konden we een draai om onze oren krijgen. Want krijsen, dat deed je niet, punt uit. Kinderen leerden van jongs af aan zich aan te passen aan de grote mensen. Nu is het omgekeerd. En voorlopig zal dat ook wel niet veranderen. De opvatting dat kinderen vrijuit moeten kunnen krijsen, laat zich prettig combineren met een ongestoord verblijf van de pedagogen in de koffiekamer.

Laatste fles

Na de dood van mijn vader, ruimden we zijn spullen op. Uit de kelder kwamen een paar dozen goede wijn. Althans, die verwachting wekten de etiketten. Maar fles na fles bleek de treurige weg van wijn naar azijn reeds grotendeels te hebben afgelegd.

Uit zijn nalatenschap kon niet op de nagedachtenis van vader worden gedronken. Daartoe moest ik een eigen fles opentrekken. Dat heb ik overigens met liefde gedaan, meerdere keren zelfs. Vader kocht dure wijn, maar dronk goedkope - de toppers waren voor later. Nee, deze Kerstmis niet, zei hij, misschien volgend jaar. Maar dan klonk weer hetzelfde refrein. Mijn vader hoorde tot de categorie wijndrinkers, die er niet toe kunnen komen de schroef van de opener in de kurk van hun beste flessen te drijven.

Hij was meer wijnvrek dan wijnliefhebber. Dus dronk hij eenvoudig spul. Twee glaasjes elke avond. Waarbij mijn moeder, die altijd zat te lezen, bij het tweede glas streng boven haar bril uitkeek en afgemeten informeerde of hij niet al aan zijn derde bezig was.

Ik doe het anders. Nu een jaar geleden besloot ik na een zware operatie meteen aan mijn mooiste flessen te beginnen. Waarom wachten? De dood, die verraderlijke geheelonthouder, wacht toch ook niet? Over mijn laatste uur, weet ik niets. Over dat van mijn flessen gelukkig iets meer.

Een emmer mest

Moeder was gek op groen. Thuis stond het vol potten en plantenbakken. Daar zat van alles in. Gewoon inheems spul, maar ook veeleisende exoten en lastige orchideeën. Elke dag liep moeder als een troetelfee met spiedend oog door de groene pracht, luie groeiers opjagend met haar gietertje. Thuis werd twee keer per dag warm gegeten. De verzorging van de planten deed daar niet voor onder. Het beste was niet goed genoeg. Niks potgrond, niks raar spul in zakken, moeder wilde puur natuur. Koeienstront. En ik moest daar voor zorgen.

Bij mijn vriend A. hadden ze thuis een boerderij, net buiten het dorp. Mijn moeder stuurde me daarheen met een emmer en een schep. Beschaamd fietste ik van huis weg, het centrum uit, om een portie koeienstront te halen. De vernedering was totaal. Met een emmer stront door het dorp fietsen! Aan elke tocht ging dagenlang geruzie vooraf. Mijn argument dat een van mijn broers nu maar eens moest gaan, werd van tafel geveegd met de opmerking dat A. toch mijn vriend was. Het gezanik zat, pakte moeder tenslotte emmer en schep, smeed de deur open en eiste dat ik nú vertrok.

Als ik bij A. de boerenkeuken binnenstapte, was ik kleiner dan een pink. Steeds die meesmuilende koppen: ‘Zo, kom je weer stront halen?’ Daarna de wei in. En dan niet gauw, gauw, nee, goed opletten. Want moeder voerde een selectief mestbeleid. De vlaaien mochten niet te dun, niet te vers zijn, dat stonk te zeer, zelfs voor mijn moeder, maar zeker ook niet te droog. Anders kon ik meteen terug.

Bang een bekende tegen te komen, fietste ik op de terugweg als een dolle. Zo hard dat de schommelende emmer zijn inhoud nog net kon vasthouden. Later ging ik in Utrecht studeren. A. ook. Hij leerde voor pedagoog. Misschien heeft hij mij nog ooit kunnen gebruiken in een scriptie over zeldzame vormen van kindermishandeling. Als ik hem daar op zijn kamer bezocht, zei hij altijd bij het afscheid: ‘Ik kan je vandaag helaas geen stront meegeven.’

Met de politie naar Spanje

Lastige Marokkaanse jongeren in Tegelen zijn samen met de wijkagent en de jeugdagent in een busje naar de Spaanse Costa Brava geweest. ‘Wij waren daar niet als agent, maar als mens. Je leert elkaar op een ander niveau kennen. Het heeft geweldig gewerkt’, zegt jeugdagent Hendriks in de krant. Sinds de reis schijnt het met de overlast in de buurt gedaan te zijn. Politieauto's worden niet meer vernield.

Zo. Aan originaliteit in de aanpak van criminaliteit heeft het Nederland nooit ontbroken. In weinig andere landen moeten overvallers hout hakken in de bossen of ondersteek opruimen in verzorgingshuizen. Van werken tussen deugdzaam volk word je een beter mens dan in de gevangenis tegen andere boeven aan te kijken, zo is de redenering. Al weet niemand of dit meer is dan een vrome wens.

Maar dat je met de politie mee mag naar de Costa Brava om weer op het rechte pad te komen, nee dat had ik nog niet gehoord. Dat de criminaliteitscijfers in Tegelen nu een zonniger beeld laten zien, wil ik best geloven. Maar is dit ook blijvend? Want ik weet niet hoe dat bij jonge Marokkanen zit, maar bij mij werken vakanties nooit zo lang. Ik ben al weer vrij snel toe aan de volgende.

Toch: van een verblijf in Spanje schijnt een zekere pedagogische werking uit te gaan. Dat leerde je vroeger al als kind. Stoute kinderen werden door Sinterklaas meegenomen naar Spanje. Alleen had sint het vervoer anders geregeld. Geen politieagenten met een busje, maar zwarte pieten met een zak.

Mijn laatste gedachten

Daar denk ik wel eens over: als het zover is, wat zullen mijn laatste gedachten zijn? Het liefst zou je nog even willen denken aan vrouw, kinderen en kleinkinderen, één voor één. En ook aan je goede vrienden en iedereen die iets voor je betekend heeft in het leven. Maar hoeveel tijd krijg je voor die laatste gedachten? En krijg je überhaupt wel tijd? Wie op de operatietafel sterft, verlaat niet wetend het leven.

Soms ook is er enig schuldgevoel. Stel dat mijn laatste flits een beeld is van de Verrazano- hangbrug waar ik in de marathons van New York in 1982 overheen kletste, dat zou toch niet aardig zijn tegenover mijn dierbaren. Dat je op het laatst nog even stinkt met je eigen prestaties.

Toch zou het zo kunnen gaan. Want over die laatste gedachten heb je niets te zeggen. Alles kan je te binnen schieten. In een beschouwing over doodgaan schreef Karel van het Reve: ‘Willem H. verzoop een jaar of twintig, dertig geleden bijna bij het zwemmen in zee. Terwijl hij bezig was te verdrinken maakte hij zich over twee dingen zorgen: dat zijn dochter nu geen vader meer had en hoe het moest met de boeken van de universiteitsbibliotheek die hij in huis had. Wie moest er nu voor zorgen dat die boeken op tijd werden teruggebracht?’

Dat laatste zou mij ook kunnen overkomen. Ik heb vaak biebboeken in huis en vaak te lang. Ach, ik wacht maar rustig af. Mijn nieuwsgierigheid houdt zich binnen de perken. Ik vind het wel jammer dat ik er geen stukje over zal kunnen schrijven.

Het was madsig

Als het benauwd en broeierig was, sprak mijn moeder over ‘madsig’ weer. Ze was Brabantse. Als het in de rest van het land heet en drukkend was, dan was het in Brabant madsig. Ik heb het nog eens nagekeken in de Van Dale, maar madsig bestaat niet. Althans niet officieel. Mensen kunnen zeggen wat ze willen, maar echt Nederlands is het pas als het in de Van Dale staat. Jammer, want soms geven woorden uit dialecten of streektalen de dingen veel preciezer weer dan de officiële taal. Zo is er geen Nederlands woord dat het voortdurende geschuif en gedraai van kinderen op de achterbank van een auto zo raak typeert als het Limburgse schravelen. Waarom zijn woorden als madsig en schravelen zoveel beter, zoveel nauwkeuriger dan hun Nederlandse equivalenten? Welnu, dat is het grote geheim van de taal. Je voelt meteen dat deze woorden de perfectie in zich dragen, maar je zult nooit kunnen zeggen waarom. Verder dan een armoedige poging kom je niet. Meestal vangen ze in dat ene woord een hele bladzijde aan betekenissen. Madsig heeft de sisklank van suf, slap en sloom, van zweet en zwoel. Het eerste deel van het woord sleept de uitputting met zich mee van mat en moe. En het hele woord madsig verschilt maar één letter van vadsig en dat hoort ook bij de toestand waarin weer zoals gisteren je brengt.

Toen ik bij Google madsig intikte, vroeg het spiegelkje aan de wand: bedoelde u vadsig? Ja inderdaad, maar ik bedoelde nog zoveel meer, ik bedoelde madsig.

Jehova tussen de bladeren

Zaterdagochtend 6 december was ik de laatste bladeren aan het opruimen in de tuin, toen over de oprit een onbekende man naderde. Omdat hij geen collectebus droeg, wist ik dat het een Jehova's getuige was. Ik woon in een nette buurt en de Jehova's weten ons te vinden. Weliswaar valt ook hier de boodschap op rotsige bodem, maar men wordt tenminste op beschaafde wijze de deur gewezen.

Het opruimen van bladeren is een rotkarwei. Eenieder die het onderbreekt, kan daarom rekenen op sympathie. Ik groette vriendelijk en vroeg wat hij kwam doen. Hij antwoordde dat hij met mij wilde praten over de toekomst van de wereld. Ik zei dat zeer interessant te vinden, maar nu met andere dingen bezig te zijn. Hij vouwde een blaadje open met een foto van de ondergaande zon en met teksten met veel vraagtekens. Hij zei dat hier een antwoord werd gegeven op alle grote vragen van het leven. Ik liet weten het niet alleen knap te vinden dat de Jehova's het wereldraadsel hadden opgelost, maar vooral ook dat het binnen het bestek van een A4'tje gelukt was.

Hij negeerde mijn opmerking en vroeg of ik dan helemaal niets geloofde. Ik antwoordde, geheel naar waarheid, dat ik zoekend en twijfelend was. Daarop drukte hij mij zijn pamflet in de handen en vertrok naar de burens.

Ik keek hem na. Overal zaten kinderen nu met hun sinterklaas-spelletjes te spelen. Ik kon me weinig ellendigers voorstellen dan op zo'n ochtend met een onbegrepen boodschap langs de deur te moeten. Bladeren opruimen misschien.

Moeder en Mulisch

Mijn moeder heeft nog ooit broodjes gesmeerd voor Harry Mulisch. In september 1969. In het dorp organiseerden we met onze studentenclub toen een vredesweek. In die tijd was de jaarlijkse vredesweek een groots gebeuren. Omdat de derde wereldoorlog voor de deur leek te staan, barstte in stad en land overal een week lang de vrede uit.

Mulisch was een van de sprekers op onze avond over Latijns-Amerika. En omdat mijn moeder een aanhanger was van de opvatting dat een mens die niet goed gegeten heeft, tot niets in staat is, laat staan tot het redden van de wereldvrede, werden de sprekers bij ons thuis uitgenodigd voor een overvloedige broodmaaltijd.

Mulisch maakte grote indruk aan tafel. Onder het welwillend oog van mijn moeder verslond hij een berg broodjes. Tegelijkertijd was hij onafgebroken aan het woord over Cuba, waar de vuige kapitalisten waren verdreven en de communistische weldoener Fidel Castro, een nieuw aards paradijs had gesticht. Eten, praten, Mulisch combineerde het op een wijze die beschaving en langdurige oefening verried. Het brood leek via een geheime ingang in de literator te verdwijnen. Het zou een onvergetelijke avond worden. Het dorps huis was afgeladen vol. De zaaldeuren moesten open blijven, de mensen stonden tot op de gang. Mulisch stal de show. Maar goed ook, want hij slokte in zijn eentje bijna ons hele vrijwilligersbudget op. Toen ik hem later zijn gage van duizend gulden betaalde, besepte ik dat het kapitalisme nog lang niet was uitgeroeid.

Grafsteen tussen de menigte

Nico Braeken had een café in de stad. Soms was het er zo stil als in een kerk. Nico was altijd ondergedompeld in lichte droefheid. Als je aan de bar zat en een praatje wilde maken, sloop hij wel even schuchter je kant uit, maar liever had hij dat je over je glas heen zwijgend naar de muur tuurde, zodat hij in zijn eigen wereld kon blijven en jij in de jouwe. Nico hoefde eigenlijk geen gasten, hij had aan zichzelf genoeg. Omdat ik in een café soms tot de pratere, maar vaak ook tot de zwijgers behoor, kwam ik er graag. De vederlichte somberheid van Nico maakte zijn kroeg tot een oase te midden van de herriehoreca. Er kwamen veel journalisten en andere types met uitgesproken meningen die zich hier vrijuit aan hun twijfel en onzekerheid konden overgeven.

Liever had ik dit stukje in de tegenwoordige tijd geschreven. Maar al weer een tijd geleden hoorde ik dat hij dood was. Ik werd overvallen door spijt. Lang, te lang, was ik er al niet meer geweest. En de afgelopen dagen, met carnaval, schrijnde het verlies te meer. Zijn dichtgetimmerde kroeg lag als een grafsteen tussen de hossende menigte. Daar, daarbinnen stond hij tijdens de dolle dagen altijd een beetje hulpeloos te kijken te midden van de gekte, de Aswoensdag al op zijn gezicht.

Ik moest weten wat er was gebeurd en belde gisteren zijn vader. Nico stierf aan kanker, 54 jaar oud. ‘Hij was heel gevoelig, geen feestvierder’, zei vader. ‘Ik kreeg soms geen hoogte van hem. Dan zei ik: “Jongen hoe zit je toch in elkaar?”.’

Paul de Leeuw

Een zomer die geen zomer is. Weinig zon, veel Paul de Leeuw. Daar wordt een mens niet vrolijk van. De Leeuw glorieert. Hij is overal. Hij geeft concerten in Gelredome, treedt op in Zomergasten, staat in een toneelstuk in Carré.

Ik zal niet zeggen dat De Leeuw niks kan. Die Gelredome gun ik hem, want hij heeft een warme, persoonlijke stem. En nooit eerder wist iemand in een kaasreclame zo op een Bressot te lijken als De Leeuw met zijn ronde kop. Maar Nederland slaat in alles door. Ook met De Leeuw. Hij is zo'n beetje heilig verklaard. Mensen vinden hem gevat, humoristisch, spontaan, authentiek. Ik houd het op bot, schreeuwerig, zelfingenomen. Authentiek? Het is de authenticiteit van de lomperik, die zijn tekort als een kwaliteit ziet.

Net als gorilla Bokito schept deze leeuw er lol in over alle omheiningen heen te springen. Kletskampioen, kwetskampioen. Neem die feestavond van de Nederlandse sommeliers, die De Leeuw presenteerde. Toen hij de wijnschenker van het jaar naar voren riep, bleek het om een kleine man te gaan. 'Kijk eens aan', schamperde De Leeuw, 'daar hebben we kabouter Plop'.

Pijnlijk. De Leeuw ten voeten uit. Op fijnzinnigheid heeft nog nooit iemand hem kunnen betrappen. Brutaliteit als handelsmerk. En zoals de Nederlandse televisie dagelijks bewijst, kan humor in een land dat grotendeels onder de zeespiegel ligt, niet plat genoeg zijn. Eeuwen geleden verbaasden buitenlandse reizigers zich al over de boertigheid en de grofheid van de mensen in deze rivierendelta. De Leeuw is de luidruchtige vaandeldrager van deze nationale traditie van *Unverfrorenheit*. Zijn grote bek is nu zelfs koninklijk onderscheiden. Hij werd dit jaar Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw. In elk ander land zou deze platbodem al lang roemloos in de plomp gezakt zijn. Maar ons wacht nog vele jaren woest leeuwengebrul.

Lange onderbroek

Ik ben in het bezit van een lange onderbroek. Die bekentenis doe ik met enige gêne. Altijd het idee gehad dat wie met een lange onderbroek loopt nog maar een halve pas van het graf verwijderd is. Daarom zie ik de broek vooral als een diepte-investering voor de lange termijn.

Voorlopig draag ik hem slechts één dag per jaar. Dat is de laatste zondag voor Kerstmis. Op die dag loop ik met een wandelmaat vanuit Zuid-Limburg naar het bedevaartsoord van Maria in Banneux, hoog in de Ardennen. Zo'n 45 kilometer. Je vertrekt 's morgens vroeg in de duisternis en als je de lichtende Maagd bereikt hebt, is het ook al weer donker. Banneux ligt verscholen in het niets. Maria heeft veel geluk gehad dat iemand Haar zag toen Zij hier in 1933 verscheen. Hoewel ik een cola-lightversie van het geloof aanhang en van mijn voetzolen nooit relikwieën zullen worden gesneden, voelde ik een waarlijk hemelse vreugde toen ik de heilige plek bereikte. Want het was zondag bar en boos. De harde wind blies recht van voren. Stuifsnieuw en ijsdruppels prikten als naaldjes in het gezicht. Je zakte vaak diep weg in de sneeuw en moest voortdurend beducht zijn op spekgladde ijsplaten onder de witte laag.

Toch was het te doen. Mede dankzij de lange onderbroek. Het was precies zoals in die Duitse reclame: *nie war er so wertvoll wie Heute*. Al wat een man graag nog een beetje warm wil houden, bleef redelijk op temperatuur.

Nu zijt welkome, zong het koor later in de kerk van Banneux. Dat dacht ik toch ook.

Raadsel zelfmoord

Zou het?

Dat denk ik als ik al die stukken lees over de Duitse keeper Enke die een eind aan zijn leven maakte. De trein waar hij voor sprong was de overgang nog niet gepasseerd of elke sportjournalist was ook psycholoog en socioloog. Topsport blijkt plotseling topsport en levensgevaarlijk. Nochtans word je er als lezer elke dag mee doodgegooid.

Als de schrijvers van al deze doorwrochte verhalen net zo goed thuis zijn in hun eigen hoofd als dat van Enke zullen ze nog lang en gelukkig leven. Want hoe meent iemand te kunnen weten of vermoeden wat Enke bezielde? Zeker, Enke was depressief, maar Europa zou dunbevolkt zijn als alle zwaarmoedigen de nooduitgang opzochten.

Wij zien alleen de buitenkant. Dus als een Franse topkok uit het leven stapt dan is het omdat hij de druk van de Michelinsterren niet aankon. En als een Japans ondernemer zijn kantoor niet via de deur maar het raam verlaat, is het omdat hij zich schaamde voor de slechte resultaten.

De werkelijkheid is dat er alleen maar vragen zijn, geen antwoorden. Het enige dat je met zekerheid kunt zeggen is dat vrijwel elk mens druk voelt in het leven en dat die druk soms zwaar kan worden. Maar waarom een enkeling daar de uiterste consequentie uit trekt, maar de overgrote meerderheid niet, blijft een raadsel dat vooral eerbiedig zwijgen verdient. Helaas leven we in een tijd dat de populariteit van het raadsel gering is. Sterker nog: als je maar hard genoeg schreeuwt is het net of het niet bestaat.

Mijn rampenpak

In de klerkast hangt, helemaal achterin, een antracietgrijs pak. Eenzaam in het donker. Zo hoort het ook. Duisternis past beter bij dit pak dan licht. Met zijn sombere kleur en strenge maatvoering hoort het in een andere categorie dan de alledaagse jasjes en broeken die meer voor het grijpen hangen. Ik heb het pak maar zelden nodig. Het komt alleen tevoorschijn bij gebeurtenissen die tot de diepte- en hoogtepunten van het menselijk bestaan behoren. Bij begrafenissen en crematies vooral, maar ook bij dure bruiloften en bij recepties van huwelijken die een halve eeuw of langer hebben standgehouden. Kortom, bij diepe rouw en eeuwige trouw hijs ik mij in mijn rampenpak.

Meestal moet ik eerst de sporen van de vorige ramp uitwissen. In de vele zakken van het pak vind ik bidprentjes, routebeschrijvingen naar crematoria en parkeerkaartjes. Dat blijft allemaal achter doordat ik bij thuiskomst niet weet hoe snel ik mij van mijn plechtige grijsheid moet ontdoen.

Ik ben altijd opgelucht als mijn rampenpak weer ongeschonden de kast in kan. Je loopt op zo'n dag immers voortdurend gevaar. Anderen knoeien bij voorkeur in mijn directe nabijheid met koffie, rode wijn en olierijke olijven. Maar ik moet toegeven dat ook mijn eigen fijne motoriek tot weinig vreugde leidt. Dus als mijn pak 's avonds in vlekkeloze staat terug kan naar zijn plekje, is er weer een ramp afgewend.

Mijn tuin

Aan het einde van het tuinseizoen zult u mij niet met betraande ogen zien rondlopen. Ik ben niet zo'n tuinier. Waarom lang over de grond kruipen als je er nog een eeuwigheid onder kunt liggen?

De natuur kan flink pesten. Dure planten die je koopt, verrekken het te groeien. Maar onkruid dat je uittrekt, is meteen weer terug. Groene vingers heb ik niet, wel zwarte handen. Ja, je kunt een tuiniersbedrijf inschakelen, maar dat is mijn eer te na. Baas in eigen tuin. Wie zijn tuin niet meer bij kan houden, moet maar verhuizen.

Mijn tuin ligt op een helling. Maar voor mijn gevoel moet ik altijd bergop, nooit bergaf. Overal liggen nu bladeren. Als die straks allemaal in de container zitten, is dat een feestelijk moment voor mijn rug.

Zo, nu houd ik op met mopperen. Want mijn tuin heeft ook zijn positieve kanten. Hij houdt me in vorm, hij laat mijn zweet in straaltjes stromen, is een vechttuin, een sporttuin. Hij bespaart me een abonnement op de fitness.

In de winter heerst wapenstilstand. Straks, in het voorjaar, worden de schermutselingen hervat. Vroeger waren we aan elkaar gewaagd, nu niet meer. Mijn tuin wordt steeds sterker, komt elke lente met overvloediger sappen terug, terwijl er bij mij weer een kruisje is bijgekomen. Maar ik ga door. Hij is voorlopig nog niet van me af. Hoop ik.

Niet van deze tijd?

De dinosaurussen zijn uitgestorven, de Windsors en de Oranjes niet.

Beide families hebben feest. Vandaag trouwt prins William in Londen een burgermeisje dat Kate heet en morgen viert koningin Beatrix Koninginnedag in Thorn en Weert. Goed, je kunt Weert niet met Londen vergelijken, al is er de laatste jaren flink gebouwd, maar Beatrix verschilt niet zoveel van haar Engelse collega Elizabeth. Het zijn twee kranige vorstinnen die alle stormen in hun familie soeverein hebben overleefd. En van de VUT hebben ze nog nooit gehoord. Beatrix is 73, Elizabeth 85.

De eerste premier waar koningin Elizabeth in 1952 mee van doen had, was Winston Churchill. Iets van het graniet dat Churchill in zo ruime mate voorhanden had, moet de oorlogsheld aan het 26-jarige koninginnetje hebben overgedaan. Onverstoorbaar leidt zij al bijna zestig jaar een familie die haar portie wilden en gekken royaal gehad heeft.

Sommige mensen vinden zo'n koningshuis niet meer van deze tijd. Ze mopperen dat het duur is. Klopt, maar een president - zie zo'n gebraden haan als Sarkozy - kost ook een aardige duit. Je kunt je natuurlijk wel afvragen of Beatrix in de regering moet zitten. Ook in een puur ceremonieel koningschap kan zij hechtpleister van de natie zijn.

Ja, het koningshuis is nog van deze tijd. Juist omdat het stamt uit een andere tijd. Dat maakt het net sterk. Want alles van deze tijd is snel, vluchtig, oppervlakkig. Een oud, vertrouwd baken is altijd mooi. Zelfs in die lelijke kleur oranje.

De tegenligger

De wereld zag wit. Mijn ogen traanden door de felle zon en de schittering van de besneeuwde velden. Wijd en zijd niemand te zien. Twee diepe sporen die een tractor door de sneeuw had getrokken, gaven aan waar het pad moest lopen. Recht als een liniaal strekte het zich voor me uit.

In de verte doemde een stipje op. Een wandelaar. Langzaam naderden we elkaar. Ik zag dat hij in dezelfde voor liep. Een van ons zou dadelijk opzij moeten stappen, de hoge sneeuw in. Onmiddellijk besloot ik dat ik dat niet zou zijn. Ik zou stug blijven doorstappen in de voor die ik na een kilometer ploeteren als mijn eigendom was gaan beschouwen.

Ik stond een beetje verbaasd van mezelf. In de bus ben ik altijd de eerste die opstaat voor anderen. Maar beleefdheid en wellevendheid hoeven niet steeds van één kant te komen. Soms wil ook een joris-goedbloed even een leeuw zijn. En dit was zo'n moment. Ik zag dat de tegenligger een stok had. Maar dat zegt tegenwoordig niets. In de wandelwereld hebben sommigen er zelfs twee om sneller vooruit te komen. Toen we elkaar tot op een paar meter genaderd waren hield de man - bril, ongeveer mijn leeftijd - in, plantte zijn hakken tegen de zijkant van de voor en boog zijn lichaam iets naar achter. Door mijn borst opzij te draaien, kon ik er net langs. 'Goedemiddag', zei hij met lichte spot in zijn stem. 'Goedemiddag', zei ik.

Toen ik verder liep vroeg ik me af of ik me nu een zelfverzekerd man had betoond, of dat ik me een beetje had aangesteld.

Het varkenslapje

Een gevangene in De Geerhorst in Sittard die het dagelijkse halalvlees moe was, is er onlangs na een protestactie in geslaagd weer een gewoon varkenslapje op zijn bord te krijgen. Een interessant bericht. Het bewijst dat in onze gevangenissen inmiddels niet alleen de voertaal maar ook het voer Arabisch is geworden.

Gelukkig vecht ons christelijk normen- en waardenpatroon krachtig terug in de vorm van het varkenslapje. Dit stukje vlees symboliseert een prettige kant van het christendom: de vrijheid te eten en te drinken wat je wilt. Zeker, vroeger mocht je op vrijdag geen vlees eten, maar dan had moeder een moot kabeljauw in de pan liggen. Dat was geen straf. Kortom, onze god is vergeleken met de concurrentie buitengewoon schappelijk. Want hoewel we in een wereld leven waarin weinig pluis is, moet bij de joden alles koosjer zijn. En in de islam is er geen alcohol, geen varkensvlees, maar overal halal. Gelukkig hoeven wij in afwachting van de hemel niet op een houtje te bijten of uitsluitend Spa te drinken. Sterker nog: veel wonderen van Jezus liggen in de culinaire sfeer. Denk aan de wonderbaarlijke visvangst en broodvermenigvuldiging. En toen de gasten op de bruiloft van Kanaän droog kwamen te staan, veranderde Hij water in wijn. Veelzeggend is ook de wijze waarop Hij afscheid nam van het aardse bestaan: met een stevig Laatste Avondmaal.

Dat geven wij allemaal niet zomaar op. Wie aan ons bord of glas komt zullen we hard met een varkenslapje om de oren slaan.

Dieren, dieren, dieren

De Boekenweek staat in het teken van de dieren. Het aantal boeken over dieren dat in de winkel ligt, is bij de beesten af. Iedereen die een pen vast kan houden zingt de lof van zijn kanariepiet.

Voor mij had het niet zo gehoeven. Ook die 51 andere weken in Nederland staan in het teken van de dieren. Wil je in dit land een beetje meetellen dan moet je op vier poten lopen. Als moeders poes in een boom kruipt, rinkelen alle alarmbellen. Toen in december in Maasbracht een hond door het ijs zakte, stoof de brandweer met zo'n vaart naar de onheilsplek dat de wagen in een sloot belandde en vijf spuitgasten gewond raakten. Welke burger kan tegenwoordig nog op zo'n inzet rekenen?

Euwenlang waren dieren gewoon dieren, geen flauwekul. Maar tegenwoordig zijn dieren vooral troeteldieren, knuffelbeesten. Ik geef toe dat ze zekere voordelen hebben in de omgang. Een hond begrijpt je altijd. En met dieren kun je hele gesprekken voeren, zonder dat ze je steeds in de rede vallen. Daarom zijn schrijvers er ook zo dol op. Wat ook opvalt: hoe groter de schrijver, hoe wijzer zijn kat. Prettig is ook dat je alles over je hond kunt schrijven zonder dat hij meteen naar de rechter loopt.

Toch levert al die dierenschrijverij veel quasi diepzinnige prietpraat op, maar weinig grote literatuur. Prachtig vond ik wel het boek van de doodzieke columnist Martin Bril over zijn hond. Hij laat het dier vertellen hoe ellendig het baasje er aan toe is. Dat zal hem hebben opgelucht. Even vanuit je eigen zieke lijf in het gezonde gestel van je viervoeter kruipen.

Hochstapler

Een bepaald type mens kun je het beste aanduiden met een Duitse term: Hochstapler.

Nijmegen heeft er een. Zijn naam: Albert Krielen, directeur van de schouwburg. Voor een dag of drie werk per week ving hij bijna twee ton per jaar.

Bij zijn sollicitatie had Krielen veel indruk gemaakt. Hij was onder andere KLM-piloot geweest, topman van Philips en wethouder van Rotterdam. Allemaal verzonnen, maar niemand had navraag gedaan. En dus kregen ze in Nijmegen in plaats van een zwaargewicht een leeg krielei.

Een Hochstapler kiest zijn doel zorgvuldig. In Nederland kom je dan al snel in Nijmegen uit. Deze stad is behalve uit steen opgetrokken uit begrip en vertrouwen. Burgemeester Guusje ter Horst werd door de politie betrapt met te veel drank op achter het stuur, maar ze mocht blijven en zelfs doorrijden naar Den Haag waar zij nu als minister de baas is van de politie. En wethouder Depla die in de fietsenkelder van het stadhuis meer deed dan zijn fiets pakken, zit nog steeds, geheel tevreden, op zijn post.

Ik kan er niks aan doen, maar ik voel enige sympathie voor types als Krielen. Ze vervullen een nuttige functie in de maatschappij. Ze jagen een stroomstoot door ingedutte besturen. Als in vroeger tijden een rondtrekkend scharenslijper het halve dorp had opgelicht, lette iedereen voortaan weer goed op. Een Hochstapler heeft net zo'n reinigend effect als een strenge accountant of een visitatiecommissie. Wel is hij meestal een stuk duurder.

Weg om PVV

Sanne Nooijens uit Heythuysen studeert in Utrecht. Ze wil nooit meer terug naar Limburg omdat de PVV hier zoveel stemmen haalde. Haar afscheidsbrief stond deze week in de krant. Jammer. Wetenschappers hebben tot nu toe in Utrecht geen betere mensensoort aangetroffen dan in Heythuysen. Is die winst van de PVV in Limburg nu echt zo dramatisch? Nee. Limburg hangt als een lange slurf aan Nederland. De politieke windgevoeligheid is hier gewoon wat groter. Vooral in Zuid-Limburg. Daar waar de rechte lijn uit het landschap verdwijnt, is het met de voorspelbaarheid van de kiezer gedaan. Vergelijk Limburg ook met zo'n lange vrachtwagen. Die zwenkt op het eind uit.

De Limburger is zacht en bedeesd in de mond, maar in de borst kolken heftige emoties. Traditionele begrippen als links en rechts zeggen hier niets. Wie wild om zich heen slaat, is niet geïnteresseerd in richting. Met het grootste gemak switchen veel Limburgers van de gematigd linkse PvdA naar de veel linksere SP en van daaruit, lichtjaren overbruggend, naar de zeer rechtse PVV. Het enige dat met relatieve zekerheid over het kiesgedrag van de Limburger te zeggen valt, is dat hij ook wel weer uit het stemhokje zal komen.

Niets nieuws onder de zon. In de jaren dertig van de vorige eeuw kreeg de NSB nergens in Nederland zo veel stemmen als in Zuid-Limburg. Dat dit gebied vervolgens in 1944 als eerste van Nederland door de Amerikanen werd bevrijd, bewijst dat de geschiedenis soms ook heel mild kan zijn.

België is een wonder

Ten zuiden van Nederland ligt een land dat moeilijker te doorgronden is dan het boeddhistische koninkrijk Bhutan. België is een wonder. Of een gedrocht. Of allebei. Nog nooit had een land zo lang geen regering. Maar de economie groeit en bloeit. En Belgische gezinnen zijn de grootste spaarders van Europa, hoewel ze kolossale huizen bouwen en alleen de duurste Zeeuwse mosselen eten. Dit land is een tweetalig raadsel.

Irak had 248 dagen geen regering. België kwam gisteren op 249. Dat België het wereldrecord over zou nemen zat er dik in. De verschillen tussen soennieten en sjiieten zijn kleiner dan die tussen Vlamingen en Walen. Bovendien kent Bagdad minder taalproblemen dan Brussel. Positief is wel dat de Belgen beschaafd blijven. Ze doen hun meningsverschillen nog steeds af met gespreksnota's en niet met granaten.

Belgen waren al wereldkampioen modderfietsen en patersbier brouwen. Maar ze generen zich een beetje voor de titel regering formeren. Toch is dat niet nodig. België is een interessant internationaal experiment. Heel de wereld kijkt toe. Ook zonder echte regering heerst er vrede, veiligheid en welvaart. Alles gaat zo zijn gangetje en de eerste Leffe om half twaalf 's morgens smaakt beter dan ooit.

Kan dit zo door gaan? Zeker. België is geen land meer, maar een gespreksgroep. Het probleem is prettiger dan de oplossing. België is als een gekwelde patiënt die al zijn hele leven in therapie is. Hij zou doodziek worden bij de gedachte dat hij genezen is.

Opbergen

Eekhoorns, toch al sympathieke diertjes, vind ik nog leuker sinds ik las dat ze van alle noten en eikels die ze opbergen, slechts zo'n tien procent terugvinden. Dat geeft een gevoel van verwantschap. Al ligt mijn score bij het terugvinden van opgeborgen spullen wel iets hoger.

Opbergen, linke bezigheid. Vooral als je iets heel goed op wil bergen, wordt de kans dat je het ooit nog terugvindt minimaal. Je wijkt af van vertrouwde patronen, zoekt nieuwe plekjes, gaten en hoeken. En na een paar jaar weet je nergens meer van.

Maar ondanks zijn dementie hupt de eekhoorn in mijn tuin vrolijk van boom naar boom. Daar kan een mens nog wat van leren. Negentig procent van wat hij doet is nutteloos, maar zijn dansende en sierlijke bewegingen verraden een grote mate van opgewektheid.

De natuur is een rare vogel. Palingen weten blindelings de duizenden kilometers naar de Sargassozee te overbruggen om daar te paaien. Ze schijnen dat nergens anders te kunnen. De eekhoorn hoeft voor zijn gerief de boom niet uit, maar de walnoten die hij zorgvuldig onder bij de stam verstopt heeft, vindt hij nooit meer terug. In het voorjaar schoffel ik ze met massa's naar de oppervlakte.

Ik zou de eekhoorn onrecht doen als ik beweerde dat hij vaak omvalt van de honger, alleen omdat hij 's winters zijn vrieskistjes niet meer kan vinden. Veel ook van wat hij opbergt, wordt door andere dieren verorberd. Zo heeft al zijn gezwoeg slechts een zeer beperkt rendement. Eigenlijk kloot hij maar wat aan.

Schrikkelvader

Mijn vader vond Sonja Barend te fel. Ze liet de gasten in haar talkshow nooit uitpraten. Maar toen hij ontdekte dat Barend ook op 29 februari was geboren, oordeelde hij plots een stuk milder. Jarig op dezelfde dag, dat scheidt een band. En al helemaal als je op een schrikkelvaderdag het levenslicht hebt gezien. Had vader nog geleefd, dan zou hij vandaag 92 zijn geworden en zijn 23ste verjaardag hebben gevierd. Maar hij is al bijna dertig jaar dood.

Op zijn vijftiende verjaardag vroegen de kinderen hem of hij nu niet wat meer zakgeld wilde. Meestal bleef het bij een paar van dit soort flauwe grapjes. De schrikkelvaderdag had ook zijn nuttige kanten. Omdat verjaardagen in de familie groots gevierd werden, konden mijn ouders drie van de vier keer beslissen of ze de tent vol wilden hebben zitten op 28 februari of op 1 maart.

Vader stierf aan darmkanker. Hij was gemeentesecretaris en werkte tot het laatst. Hoewel hij nauwelijks meer kon zitten van de pijn, wilde hij toch, zoals altijd, de vergadering van de gemeenteraad notuleren. Dus draaide hij de leuning van zijn stoel naar de tafel, knielde op het zitvlak en schreef steunend met zijn ellebogen op tafel. Zijn plichtsbesef won het van de uitzaaiingen.

Vanavond drink ik een glas op mijn vader. En misschien ook nog een op Sonja Barend.

Op weg naar heiligheid

Heilig word je niet zomaar. Zowel voor als na je dood moet je in topvorm zijn. Je moet onberispelijk leven in de Heer, netjes sterven en vanuit het graf minstens twee wonderen doen. Dit lukt weinigen.

Belgen en Nederlanders zijn dezer dagen in heiligheid vereend. De Belgische pater Damiaan werd op 11 oktober in Rome heilig verklaard. Zover is onze pater Peerke Donders nog niet. Hij is in 1982 zalig verklaard, maar zijn heiligheid vergt nog een wonder. Dat weerhoudt Tilburg er niet van deze maand groots te vieren dat hij daar op 27 oktober tweehonderd jaar geleden werd geboren.

Damiaan en Donders werkten beiden onder de melaatsen in de tropen. Dat gaat je niet in je koude kleren zitten. Melaatsheid is een vreselijke ziekte die je ledematen weg laat rotten en die op het laatst zulke vormen aan kan nemen dat als je iemand een hand geeft, je die soms niet meer helemaal terug krijgt.

Bij zo'n proces van heiligverklaring kijkt Rome naar de kleinste dingen. Zo had Donders even een minpuntje. Hij zou gerookt hebben. Dat vinden we tegenwoordig niet leuk. Maar in die melaatsenkolonies dampte iedereen als een schoorsteen als middel tegen de stank. Gelukkig is onlangs uit nader onderzoek ter plekke in Suriname gebleken dat Donders elke keer als hij er een opstak, hij een stuk verderop ging, naar zijn eigen rookplekje. 'Uit respect voor de zieken', meldt de rapporteur. Tilburg kan opgelucht adem halen.

Nee, heilig worden is geen sinecure. Ik heb helaas af moeten haken.

Hemaworst

Het enige dat ik van Nederland mis, schreef Gerrit Komrij toen hij in Portugal woonde, is de warme, halve rookworst van de Hema. Geloof ik direct. Een tijd lang kon ik mij een worstloos bezoek aan de stad niet voorstellen. Maar ik eet geen Hemaworst meer uit het vuistje. Achter in de winkel, net voorbij het ondergoed, laat ik de worsten onberoerd zweten in hun gloeiend nat.

Ik ben niet gestopt omdat de worst zo sappig is dat een stevige beet meteen spetters geeft op je overhemd. Ik geneer me happend in zo'n worst over straat te gaan, een drukke winkelstraat zelfs, met het risico een bekende tegen te komen, die mijn lofzangen op de Italiaanse keuken in een keer met heel andere ogen zal bezien.

Toch bleef ik dezer dagen weer bij de Hema staan. Een groot reclamebord op de gevel meldde dat de fameuze rookworst, decent en royaal versneden, nu ook te nuttigen was als ingrediënt van een stevige erwtensoep. Aangezien de consumptie van de worst hiermee aanzienlijk aan decorum wint, besloot ik naar binnen te gaan.

In de zelfbedieningscounter was slechts een man vóór mij. Maar hij had alle tijd. In alles straalde hij uit dat dit - het bijeenschrapen van een welgevulde erwtensoep - het belangrijkste was dat hij vandaag te doen had. Diep ging hij met de grote soeplepel door de groene brij, haalde voorzichtig als een beroepsvisser zijn buit omhoog en monsterde langdurig de inhoud. En elke keer was het vonnis gelijkloeiend: te weinig schijfjes worst, dus weg er mee. Hij verkende elke uithoek van de pan, zonder mij ook maar een blik waardig te keuren. Hoewel het eindresultaat hem zo te zien nog niet echt kon bekoren, liep hij ten slotte toch naar de kassa. Toen ik. Inmiddels waren een man en een vrouw aangeschoven. In de eerste schep die ik naar boven haalde was geen schijfje te zien. Terug. In de tweede zag ik er één. De groene vijver was leeggevist. De vrouw achter me begon diep en demonstratief te zuchten. Ik besepte dat het zo'n dag is dat je tot de verliezers behoort.

Ik blijf in de buurt

Reisgidsen verstoppen de brievenbus. In de donkerste dagen van het jaar houden we ons graag met de zomer bezig. Tegenwoordig kun je overal heen: China, India, Brazilië, Zuid-Afrika.

Een huismus ben ik nooit geweest, maar veel van de wereld heb ik nog niet gezien. Ik ben nooit in Afrika, Azië of Zuid-Amerika geweest. Jarenlang koesterde ik dit gemis als een verzameling karamels in een vastentrommeltje. Het vooruitzicht ooit nog eens rond die imponerende Incatempels te lopen, waarvan je de foto's al zo vaak hebt bekeken, gaf een gevoel van blijde verwachting. Al dat moois lag daar ginds op mij te wachten. Dat gevoel is weg. De drang naar de verte is verdwenen. Wie weet, misschien kom ik nog wel ooit aan de andere kant van de wereld, maar ik hoef niet meer zo nodig.

Laat ze maar rustig blakeren in de Mexicaanse zon, die verbazingwekkende tempels. Ik lees er wel een mooi boek over aan de keukentafel, glaasje wijn bij de hand. Dichtbij is ook ver genoeg. Ik houd het op Zuid-Frankrijk, Italië, Spanje. Dat is mijn culturele en mentale achtertuin. Daar liggen werelden die ik nog nauwelijks heb aangeraakt, laat staan doorgrond. Ook al had ik het eeuwige leven, dan nog zou ik tijd tekort komen om alle mediterrane edelstenen blinkend te poetsen. Ja, de wereld is een dorp, verre continenten liggen om de hoek. Maar laat mij maar een beetje rondhangen in de buurt.

Twee trouwringen

Soms krijg ik er vragen over. Waarom ik twee trouwringen draag. Het is niet omdat mijn waardering voor de huwelijkse staat met één ring onvoldoende tot uitdrukking wordt gebracht. Nee, die tweede ring kreeg ik van mijn moeder. Hij was van vader. Na zijn dood had zij hem altijd gedragen en toen haar tijd was gekomen, vroeg ze of ik, de oudste zoon, hem voortaan wilde dragen.

Met moeite kwam zij omhoog van haar sterfbed en begon aan de ring te wringen. Het wilde niet lukken, haar vingers waren gezwollen. Ik zag dat het pijn deed en wilde protesteren. Maar voordat ik iets kon zeggen, snoerde ze me de mond. Zo had ze het bedacht, zo moest het. En als moeder iets had bedacht dan gebeurde dat ook; niet alleen in haar laatste uur, maar ook in al die uren daar voor.

Dat beeld heb ik nog steeds voor ogen: de inspanning die het haar kostte de ring af te krijgen. Misschien dat ik hem daarom met enige regelmaat van mijn vinger haal. Het is een mooie ring, nog steeds. Smal, bescheiden. Aan de binnenkant de initialen T.D. en J.K., verbonden door een streepje. Uit dat streepje kwamen zes kinderen voort, vijf jongens en een meisje. Ook de trouwdatum staat er: 12-4-1944. Ze huwden in volle oorlogstijd. Gek eigenlijk dat ik daar nooit met ze over gepraat heb.

Moeder stierf thuis. Ik kwam net te laat. In de kamer zaten mijn broers en zus zwiingend Chinees te eten. Precies zoals moeder het gewild zou hebben. Want wat er ook gebeurt in het leven, een mens moet goed eten.

Weer geen lintje!

Koninginnedag. Ik heb dit jaar weer geen lintje gekregen. Mijn revers blijft maar een kale bedoening. Verder dan de Gouden Pin van de carnavalsvereniging uit mijn geboortedorp ben ik nooit gekomen. Gelukkig zijn er tal van voorbeelden dat ook voor een ongedecoreerde het leven de moeite waard kan zijn.

Niet dat ik niet ijdel ben. Wie mij complimenteert, geloof ik meteen. Bovendien is er de laatste jaren veel verbeterd bij de toekenning van lintjes. Vroeger mochten alleen hotemetoten met hun zwelborst naar de burgemeester. Nu krijgen ook gewone lieden de koninklijke versierselen. Mensen die zich stilletjes inzetten voor de voetbalclub, voor zieken, voor slachtoffers van geweld. De echte helden van de samenleving dus. Prima.

Maar journalisten? Die past geen lintje. Een journalist moet een luis in de pels zijn van de autoriteiten. En zo'n prikkende luis die probeer je dood te slaan, die koester je niet met een onderscheiding. Journalistiek en onderscheidingen, dat wringt.

Dan is er nog iets. De Amerikaanse komiek Groucho Marx zei ooit: 'Ik zou nooit bij een vereniging willen zijn die bereid is mij als lid toe te laten'. Als gedecoreerde kom je terecht in een bont gezelschap van niet alleen maar heiligen. Als een boef als Frans Sevenstern die er bij NedCar een puinhoop van maakte en een hol vat als Paul de Leeuw zowat de hoogste onderscheiding krijgen die een land te vergeven heeft, moet je dan nog wel een lintje willen?

Zeezeiler

Voor de zesde keer in zijn leven zeilt Henk de Velde rond de wereld. Verschil met de vorige keren: De Velde, 58, komt niet terug. Ergens daarbuiten, ver weg op zee, wil hij sterven.

In zijn sloop zat hij bij Pauw en Witteman. Een man die zo lang op zee is geweest, dat hij zich op het land een vreemdeling voelt. Na elke zeereis, vertelde hij, drukten het gekakel en het geraas van de mensen zwaarder op zijn gemoed. Hij had hier niets meer te zoeken.

We zagen een filmpje met zoon Stefan. 'Ik zei tegen pappa: de wereld is rond en als je maar lang genoeg zeilt, kom je gewoon terug.' Toen schoot de jongen vol: 'Straks is hij ziek, ligt hij ergens weg te rotten'. De Velde vertrok geen spier bij de filmbeelden. In zijn ogen de blik van iemand die niet meer van deze wereld is, die de doodskou van de diepzee al in zijn botten voelt. Hij zei op te willen lossen in het niets. Iedereen, ook Stefan, moest hem maar vergeten. 'Mijn laatste etentje is een etentje met de aanstaande nabestaanden.'

De uitzending liet mij in verwarring achter. Ik pendelde tussen bewondering en medelijden. Het kan niet anders of er moet verschil zijn tussen De Velde en een willekeurig iemand die zich voor de trein gooit. Maar ik zou niet kunnen zeggen welk.

Zoek jezelf broeder

Een van de fietsers uit ons zondagmorgenclubje is op weg naar Santiago de Compostela, naar de Heilige Jacobus. We fietsten het eerste stukje met hem mee.

Op de markt in Tongeren spraken we nog even over de weg en het leven en dronken we een laatste trappist op zijn gezondheid. Daarna vertrok hij met een vochtige glans in zijn ogen richting Namen en keerden wij terug naar het dorp, naar de stamkroeg, waar wij nogmaals met een bruine monnik klonken op een voorspoedige reis. Een pelgrim die aldus besprenkeld wordt afgeduwd, moet zijn heilig doel wel bereiken.

Hij zit in zaken en is midden vijftig. In de rust van het bedevaartspad hoopt hij tot zichzelf te komen. Hij wil ontdekken wat hij nog kan of wil in het leven. En als hij niet vindt wat hij hoopt te vinden, een ongelooflijke ervaring is het in elk geval.

Ik benijd hem. Ik hoor tot degenen die al jaren over Santiago praten, maar de tocht nooit zullen maken. Eerst zie je het als een uitdaging, maar als je te lang wacht, wordt het een opgave. In die fase zit ik nu. Dichter bij de Heilige Jacobus dan de Roermondse Voorstad Sint Jacob zal ik nooit komen.

Het zoeken naar mezelf probeer ik maar zoveel mogelijk van huis uit te doen. Dat gaat ook en heeft als voordeel dat je er nog veel nuttige dingen bij kunt doen. Zoeken blijft een mens immers toch, overal en altijd. Want wanneer heb je jezelf gevonden? Alleen wie geen vragen meer heeft, die heeft zichzelf gevonden. Maar die heeft meestal ook geen lucht meer.

Bonte specht

Door de centrale hal van het ziekenhuis loopt een man van midden dertig, schat ik. Hij is broodmager. In zijn oor draagt hij twee gouden ringen die zo groot zijn dat ze bij het ringsteken geen enkele schifting teweeg zouden brengen. Bijgehouden door een elastiekje, is zijn paardenstaart succesvol onderweg naar de onderste rugwervels. Een donsachtig baardje verovert zijn onderkaak.

De man draagt een vale spijkerbroek tot net onder de knie. Daar beginnen zijn tatoeages. Het betreft hier, zo te zien, een reeks roodblauwe tempelschilderingen en occulte symbolen. Buiten regent het, eigenlijk geen weer voor een bermuda. Maar ja, als je een lange broek draagt ziet niemand je fresco's. En je hebt je tenslotte niet dagenlang pijnlijk op de huid laten zitten om het resultaat aan het oog te onttrekken.

De uitmonstering wordt gecompleteerd door sokken en sandalen. Met een blik in zijn ogen van: wie doet me wat, loopt de bonte specht richting liften. Ik trek mijn jasje recht. Ik hoor nog tot een generatie die meent dat je goed gekleed naar de dokter moet. Hopeloos ouderwets.

Vandaag de dag telt niet wat anderen vinden, als jij je maar lekker voelt. Vroeger richtte de decoratiezucht van de mensen zich vooral op de binnenkant van het huis en op de auto. Dat waren prettige tijden. Maar nu de aanval op het eigen lichaam is geopend, mag heel de wereld meegenieten van het resultaat.

Zeikerd

Mijn moeder was onverbiddelijk. Altijd je bord leeg eten. Ooit lustte mijn broer zijn middageten niet. Moeder liet hem niet van tafel. Twee dikkoppen. Om vijf uur zat hij nog met een stalen gezicht achter zijn prak in de keuken. Toch had de lange duur van de actie de compromisbereidheid vergroot. Toen mijn moeder de tafel weer moest dekken voor het avondeten, stelde ze hem grimmig voor enkele happen te nemen, waarna zij de rest zou opruimen. Zo geschiedde. Dat heb ik als ijzeren wet meegekregen: lekker of niet, wat op tafel komt, eet je op. En je betoont dankbaarheid aan degene die je gespijsd en gelaafd heeft. Als ze in een restaurant vragen of het lekker was, zeg ik altijd ja. Ook al was het maar zozo.

Toch heb ik wel eens een probleem. Dat is als ik een wijn voor mijn neus krijg die kurk heeft. Gebeurt gelukkig vrijwel nooit. En ik ben altijd blij als iemand anders het zegt. Want als je over de wijn begint, ben je voor je omgeving direct een zeikerd. Bij enige twijfel drink ik dus gewoon mijn glas.

Maar laatst in Roermond, in zo'n pretentieuze tent waar de compositie op het bord belangrijker is dan de smaak van de gerechten, sloeg de kurklucht me tegemoet. De ober, met een blik in zijn ogen alsof hij een mierennest kwam opruimen, droeg mijn glas zwijgend weg. Geen excuus, niks.

Je moet altijd je bord leeg eten, maar je hoeft niet alles te slikken.

De Prins Bernhardstraat

Naar nog levende mensen worden zelden straten of pleinen genoemd. Logisch. Veel te link. De levende mens verkeert altijd in de nabijheid van de scheve schaats. Eén piccolootje met een foute vrouw in een hotelbar kan veertig jaar deugdzaamheid naar de knoppen helpen. En daar sta je dan als gemeente met je mooie straat, genoemd naar een schuinsmarcheerder.

Een verstandige straatnamencommissie komt daarom pas tot leven als de beroemdheid dood is.

Op deze regel is één uitzondering. De voortreffelijkheid van leden van het Koninklijk Huis wordt zo hoog geacht dat volle pleinen al naar hen genoemd worden als zij de luier nog vol doen.

Dat deze adoratie voor de Oranjes niet zonder risico is, onderstreepte prins Bernhard tijdens zijn hele leven. Hij was de laatste representant van het oude Europa van de adel, de kastelen, de pracht en de praal uit de negentiende eeuw. Lang leve de lol. Geld op? Geen nood, altijd wel een vliegtuigbouwer die laag over kwam. Elk schandaal overleefde hij, altijd hoofs, nooit hoofdelijk aansprakelijk. Zijn wereld was al in 1918 gestorven, maar hij leefde nog tot 2004.

Het Nieuw Republikeins Genootschap wil nu de naam Bernhard uit het straatbeeld verwijderen. Niet doen. Elke Prins Bernhardstraat is een geschiedenisles. Bernhards feestkop blijft de enige levende herinnering die wij hebben aan het Europa van de keizers en de Sissi's. Dat moet je koesteren. Maar ja, geboren in het Europa van de jachtmeesters, stierf Bernhard in dat van de boekhouders.

Bacteriële massamoord

Kleine operaties bestaan niet, zegt een vriend die arts is. Een verblijf in een ziekenhuis is altijd riskant. Soms helpen ze je daar van een kleine kwaal af en geven ze je een grote mee naar huis.

Dus als je niet echt in het ziekenhuis hoeft te zijn, kun je er maar beter wegblijven. De grootste killer in het ziekenhuis is de infectie. ‘Gaven micro-organismen maar licht’, verzuchtte een Groningse ziekenhuishygiënist. ‘Als automobilist ga je ook op de rem staan als je een fietslamp aan ziet komen.’ Maar zolang bacteriën geen licht geven - en niets wijst er op dat ze aanstalten maken - zullen artsen en verpleegkundigen heel goed en vaak hun handen moeten wassen. Daar schort het nogal aan. Door te weinig handen onder de kraan gaan honderden patiënten er aan.

Mij valt altijd op hoe lijdzaam het publiek reageert op grote infectie-uitbraken. Neem nu die zaak in Rotterdam. Daar zijn door laksheid in het Maasstad Ziekenhuis 98 patiënten besmet geraakt met een resistente bacterie. En 28 patiënten zijn er aan gestorven. 28!

Maar waar gaat de discussie over? Over de afvloeiingsregeling van directeur Smits. Of 236.000 euro niet wat aan de royale kant is. Over de bacteriële massamoord hoor ik nauwelijks iets. Wat gaan besmette patiënten doen? Laten nabestaanden het er bij zitten?

Die afvloeiingsregeling verbaast me trouwens niets. Was altijd al zo. In onze ziekenhuizen zitten de afvloeiingsregelingen voor directeuren heel wat beter in elkaar dan die voor bacteriën.

Pieter stijgt

Je ziet in kranten soms zo'n rubriekje: wie is deze week in onze achting gestegen? Wie gedaald? Altijd leuk om te lezen. De verliezer van gisteren is de winnaar van vandaag en omgekeerd. Nergens zie je beter dat het leven slechts een vluchtig kaartspel is.

In een wereld van dagkoersen gebeurt het zelden dat iemand constant in je achting blijft stijgen. Bij mij is dat het geval met Pieter van Vollenhoven. Gisteren werd bekend dat hij op bezoek is geweest bij de ouders van Karst T., de man die op Koninginnedag dood en verderf zaaide. En daarmee ook de zeventigste verjaardag van Van Vollenhoven een zwarte rand gaf.

Geen gemakkelijk bezoek. Wat moet je zeggen? Verdriet heeft zijn eigen taal. Een taal waarin voor woorden een ondergeschikte rol is weggelegd. Het belangrijkste is dat je er bent, dat je speciaal naar Zevenaar komt om ouders te troosten die op gruwelijke wijze ontdekken dat hun zoon een vreemdeling was.

Koningen en prinses verkeren graag in het zonlicht van winnaars en machthebbers; Van Vollenhoven huult in de schaduw met kleine liederen van wie de dochter in het verkeerde vliegtuig zat, of de zoon de fatale trein net haalde.

Hij is van ver gekomen. Hij begon als blaaskaak en corpsbal. Als feestpianist leek hij Bernhard achterna te glippen in het fuifcircuit. Maar al gauw ging hij meer op Claus lijken. Een serieuze, hard werkende man die aandacht vroeg voor slachtoffers en het onderzoek naar rampen in Nederland professionaliseerde. De Leidse nepsteen bleek een heuse groeibriljant.

Ze hebben hem al!

Als ik met de mountainbike door het bos ga, groet ik elke wandelaar. Mijn tempo is van dien aard dat ik daar ook alle tijd voor heb. En elke keer dat iemand iets terug zegt, ben ik blij. Want voor veel wandelaars ben je toch melaats en hoor je met die gekke fiets op de verharde weg te blijven. Een wedergroet blijft dus uit. Wel kun je een giftige blik hebben. Ik groet niet alleen omdat ik goed ben opgevoed. Het bos is puur natuur. Als mens hoor je daar ook puur natuur te zijn, te voet dus. Als fietser blijf je een binnendringer. In mijn groet klinkt dan ook altijd een licht excuus door aan de wandelaar, de koning van het bos.

Ja, ook in het bos kan de communicatie tussen de weggebruikers beter. Vroeger deed ik aan hardlopen. Tegenwoordig zijn joggers als mussen, niemand kijkt er van op. Maar eind jaren zeventig was dat gedraaf nieuw. Toen kreeg je steeds te horen: ‘Ze hebben hem al!’ Helaas viel een passend antwoord mij pas in als ik weer honderd meter verder was. Ik probeerde dat dan te onthouden voor een volgende keer. Maar dan was ik het weer kwijt. Hardlopen is misschien goed voor hart en longen, voor het geheugen doet het niet veel.

Eén keer was ik alert. Toen een corpulent heerschap weer eens riep dat ze hem al hadden, schreeuwde ik hem toe: ‘Dat is maar goed ook, want jij zult hem nooit krijgen!’ Even bleef het stil. Toen barstte hij uit in een scheldkanonade, waarin hij uitdrukkelijk refereerde aan mijn haarkleur. Voor alle zekerheid versnelde ik mijn pas.

Onvergetelijke indruk

Het is stil in huis. De kleinkinderen zijn weg. We hadden ze een week hier. Twee meisjes. De oudste is bijna drie en de kleinste anderhalf. Ze houden je wel bezig. Als het leven net begint, zit een mens nog vol energie. We draaiden volcontinuïenst. Een werkgever die zijn personeel zoveel uren laat maken, riskeert gevangenisstraf.

Nog nooit heb ik in een week zoveel beren broodjes zien smeren. Ook met de woningmarkt kan het alleen maar beter gaan, gezien het aantal keren dat ik 'In Holland staat een huis' heb gezongen. Wel voelde ik bij de zoveelste 'Deze vuist op deze vuist' lichte agressie opkomen.

De oudste puzzelt graag. Ongelooflijk hoe snel ze de stukjes van de grote olifant en de twee kleintjes in elkaar wist te passen. Ze kon het beter dan ik. Het is een bijdehand kind. Of opa ziet het allemaal niet meer zo goed. Ik heb een duidelijke voorkeur voor de eerste optie.

Nu kruipen ze thuis weer over de vloer. Zullen ze straks nog weten dat ze zoveel dagen hier waren? En zullen ze later, als ze volwassen zijn, een beeld hebben van opa en oma?

Want dat is toch wat je hoopt als grootouder: dat je zo lang leeft dat je kleinkinderen later een blijvend beeld van je hebben. Aan mijn vier grootouders bewaar ik slechts zeer vage herinneringen. Een opa zie ik nog zitten op een tafel, een pak naaiend. Verder zijn er alleen gezichten in de mist.

Zal ik beklijven? Ik zal nog veel moeten zingen en puzzelen voor ik in veilige haven ben. Ik heb nog geen onvergetelijke indruk gemaakt.

Dicht bij jezelf

Dat hoor je tegenwoordig veel: ‘Probeer dicht bij jezelf te blijven’. Of: ‘Ik heb een moeilijke tijd gehad, maar ik ben dicht bij mezelf gebleven’. Zelfs voor mensen die goed in hun vel zitten, schijnt het soms lastig te zijn dicht bij zichzelf te blijven.

Gelukkig zijn er tal van cursussen en peuten. Dicht bij jezelf blijven kun je leren. De beste cursussen zijn zo goed dat zelfs even een ontmoeting dreigt. Dat kost natuurlijk wat. Maar goed, je moet er iets voor over hebben zo dicht bij zo'n bijzonder persoon te komen.

De oude Grieken wisten wel beter. Die zeiden: ‘Ken jezelf’. Zij beseften dat het verwerven van zelfkennis een levenslange opgave is. En dat je nooit verder komt dan een gebrekkige poging. ‘De mens is zichzelf een raadsel’, zei Socrates.

Wij lachen om die oude Grieken, ze zijn al lang uitgestorven. We leven in het ik-tijdperk. We hebben onszelf met gemak gevonden. We weten precies wie we zijn. En opdat daar geen misverstand over kan ontstaan, tatoeëren we het ook nog eens op onze armen.

Het ik-tijdperk zou volmaakt zijn, ware het niet dat er zo verdraaid veel andere mensen rondlopen. Die willen ons niet begrijpen. Ze houden ons op ergerlijke wijze weg bij onszelf. Sartre schreef het al: ‘De hel, dat zijn de anderen’.

Dicht bij jezelf blijven is een andere manier om te zeggen dat je gewoon je eigen zin doet. Alleen klinkt het een stuk prettiger, warmer, minder egoïstisch. Bovendien laat je zien goed opgevoed te zijn en na te denken over de dingen.

De assessmentkampioen

Zoals de eerste zwarten die blanken tegenkwamen dol waren op spiegeltes en kralen, zo zijn personeelsmanagers gek op assessments. Tegenwoordig geldt het assessment als een toverformule bij het vinden van de juiste mensen. Personeelchefs met een schat aan ervaring en mensenkennis strepen zichzelf helemaal weg. Maar één vraag telt: hoe is de kandidaat uit het assessment gekomen?

Toch is zo'n assessment niet meer dan een dagje droogzwemmen bij een duur bureau in de stad. Duur ja, want als het niet heel veel kost kan het niet goed en betrouwbaar zijn. De kandidaat speelt bedrijfje en moet een aantal moeilijke situaties oplossen. Maar wat vooral telt is of hij extravert en communicatief is. Of hij inhoudelijk sterk is, doet er minder toe. Want vaardigheden zijn belangrijker dan kennis.

Dit levert een bepaald type manager op: de assessmentkampioen. Je ziet hem overal en de maatschappelijke schade die hij aanricht is enorm. In de organisatie valt hij direct op omdat zijn bek groter is dan zijn draagvlak. Hij bouwt weinig op en maakt veel kapot. Steunpilaren van de organisatie vindt hij vastgeroest. Hij jaagt ze weg en vervangt ze door bevriende grootgebekten. Meestal wordt hij na enige tijd bedolven onder zijn eigen puinhoop, waar hij vervolgens met veel verve onderuit kruipt. Gewapend met een riante afvloeiingsregeling verlaat hij het bedrijf via de nooduitgang. Op naar de volgende werkgever. Die staat al klaar en wil hem dolgraag. Mits het assessment goed is, uiteraard.

Aaifoon

Na het fietsen zitten we in de stamkroeg. Iemand pakt zijn iPhone. Zoiets is aanstekelijker dan een infectie. Binnen de kortste keren overal die dingen. In liefdevol gestreel gaan de vingers over de aaifoons. De een aait nog leukere dingen tevoorschijn dan de ander: fietsroutes, recepten, spelletjes, veel spelletjes.

Heb ik op de fiets al grote moeite het pak te volgen, hier verlies ik het contact helemaal. Ik staar in mijn glas. Na het afzien het toezien. Mijn bijdrage aan de discussie beperkt zich tot de opmerking dat ik op mijn mobieltje nog een beltegoed heb van drie euro.

Mobieltje. Nog maar kort geleden was dat iets nieuws. Maar wie nu nog met zo'n ijskast met grote knoppen loopt, is een paria. De aaiers hebben het al lang overgenomen van de drukkers.

Ik moet niet somberen. Dit is klein leed. De kans dat ik ook zonder aaifoon zal overleven, is aanzienlijk. Erger is wat er met het boek en de boekhandel gebeurt. Letters op papier hebben het moeilijk. Vroeger leerde je lezen met een houten leesplankje. Nu is er een digitaal leesplankje, de iPad, waar je hele boeken in kunt downloaden. Al aaiend wuift de lezer het klassieke boek uit.

Ook de boekhandel piept. Niet alleen door de aaiers. De boekenkoper shopt op internet. Nadert het einde van de boekwinkel? Bidden dat het zover niet komt, kun je het beste doen bij boekhandel Selexyz in Maastricht. Die is gevestigd in een kerk. In het ergste geval kan daar ook de uitvaartmis van het boek worden gelezen.

Voorbij

Met veel snelheid fiets ik langs een wegwijk. In een flits meen ik op het bord onder het crucifix iets te lezen van 'moeilijke dagen'. Ik peddel door, maar heb toch geen rust.

Wat stond er eigenlijk? Die vraag blijft maar door mijn hoofd spoken en na een zware discussie met mezelf, besluit ik om te keren. Ik stap af bij een simpel, gietijzeren kruis. De witgeverfde Christus blikkert deze herfstdag in de harde zon. Als ik de tekst zie, ben ik blij dat ik omgekeerd ben. 'Ook moeilijke dagen gaan voorbij'.

Vijf woorden slechts, maar troost voor vijfhonderd. Pijn en lijden kunnen de mens lang kwellen, maar alles gaat voorbij. Het komt weer goed of het komt niet goed, maar voorbij gaat het in elk geval. Al het menselijke, al het aardse, verdwijnt uiteindelijk in het zwarte gat van de tijd. En of bij de ingang van dat gat de Heer staat, of niet, dat moet elk mens maar voor zichzelf uitmaken.

Gesterkt stap ik weer op mijn fiets voor een laatste lus langs de bosrand. De stormen van de afgelopen weken hebben het bos vrijwel uitgekled. Maar wat nog over is, mag er zijn. Op deze goddelijke zondag showen de bomen de laatste resten van hun goudgele herfsttooi. Straks is er alleen nog de kale winterbast.

Moeilijke dagen gaan voorbij. Mooie ook.

Vechten of berusten?

Maarten van der Weijden kun je vergelijken met Lance Armstrong. Beiden hadden kanker. Beiden overwonnen hun ziekte en bereikten het hoogste in hun sport. Fietser Armstrong won zeven keer de Tour de France, zwemmer Van der Weijden haalde goud op de Olympische Spelen.

Maar er is één verschil. Armstrong meent dat ijzeren vechtlust en positief denken hem geholpen hebben bij het verslaan van de kanker. Van der Weijden niet. Hij deed het anders. Hij vocht niet, maar berustte. Hij liet alles gewoon over zich heen komen. ‘Ik dacht: ik kan nu overleven of ik kan sterven; het enige dat ik kan doen is hier gaan liggen en het allemaal ondergaan’, zei hij tegen NRC. ‘Ik heb domweg geluk gehad’, vindt hij achteraf.

Van der Weijden en Armstrong, twee geweldenaars. Toch bewonder ik vooral de moed van Van der Weijden om zo over zijn ziekte te praten. Want hij gaat dwars tegen de tijdgeest in. Wie tegenwoordig ziek is, hoort net als Armstrong te vechten, zich te verzetten. Deze opvatting gaat ervan uit dat de geest sterker is dan het lichaam, dat beter worden een kwestie is van willen. Dit denken is zover doorgeschoten dat sommigen menen dat wie sterft dit aan zichzelf te wijten heeft. Zo krijgt de dode nog een trap na: hij is overleden omdat hij niet positief genoeg is geweest.

Van der Weijden zag in dat de mens zijn lot niet in eigen hand heeft. Hij aanvaardde de dood als onderdeel van het leven. Want een mens hoeft nergens voor te vechten. Hij krijgt alles. Op zijn tijd.

Op de verkeerde plek

Met jaloezie lees ik de artikelen waarin mensen herinneringen ophalen aan de val van de Berlijnse Muur, twintig jaar geleden. Ik was er niet bij. Had wel gekund. In de jaren tachtig was ik een tijd correspondent in Duitsland. Maar toen de Muur open ging vervulde ik die functie in Italië, in Rome. In de novemberdagen van 1989 moet mijn tandengeknars tot buiten de eeuwige stad te horen zijn geweest.

Dat kun je hebben als buitenlands correspondent. Bonn, Rome, mooie posten, zeker, maar net als jij er zit gebeurt er niet veel. En stilstaand water kan tot fraaie bespiegelingen leiden, maar niet tot adembenemende berichtgeving. Toch is dat wat je wilt. Want heb je niet met vrouw en kinderen het benauwde maar ook zo vertrouwde Hollandse gemier achter je gelaten om, ook al is het maar voor even, in de volle wind van de wereldgeschiedenis te staan?

Rome paste me als een jas, maar in die novemberdagen schuurde hij. Want de val van de Muur was een wonder. De geschiedenis leert dat grote rijken met veel oorlogsgeraas verdwijnen. Maar de Sovjet-Unie en het Oost-Europese communisme zakten geluidloos in elkaar, als een man met een fataal hartinfarct. Bij de Muur klonk niet één schot.

Een mirakel.

In november 1989 veranderde de wereld, maar ik zat in Rome te schrijven over dingen die nooit veranderen: het Vaticaan en de maffia. Ook een bord spaghetti alle vongole en een glas Frascati, doorgaans zo troostrijk, konden het besef niet wegnemen dat ik aan de verkeerde kant van de Alpen zat.

Bij Merefeldia

Mijn oude voetbalclub Merefeldia in Nederweert bestaat zestig jaar. Hoewel ik al lang weg ben uit het dorp kreeg ik een uitnodiging voor de receptie. Dat ze zich mij daar nog herinneren, kan niet aan mijn spel gelegen hebben. Ik was wel heel snel. Zo snel dat als de bal kwam, ik meestal al weer weg was.

Als linksbuiten werd ik geacht hard met de bal langs de lijn te lopen en vervolgens een voorzet op maat te geven. Dat langs de lijn rennen ging nog wel, maar vervolgens gaf ik de bal overal behalve voor. Mijn traptechniek, een vrij essentieel onderdeel van het spel, was zwak ontwikkeld. Daar stond tegenover dat ik een formidabel spelinzicht had. Als journalist weet je altijd precies hoe het had moeten.

We waren al wat ouder toen we met cafévrienden competitie gingen spelen. Als jeugdspeler waren we allemaal mislukt. Dat geeft een band. En voor de tegenstander vooral rekverband. Onze hardheid was berucht. De afdeling orthopedie van het ziekenhuis in Weert volgde onze verrichtingen met levendige belangstelling.

Zelf ben ik nauwelijks geblesseerd geweest. Tegen de tijd dat zo'n veteraan het logge lijf horizontaal had gelegd voor een sliding, leed ik verderop balverlies.

Eén blessure herinner ik me nog met enige schaamte. Mijn vriendin kwam voor het eerst kijken. Monter en vol dadendrang kwam ik de kleedkamer uit gerend. Maar nog voordat ik op het veld was, verzwikte ik mijn enkel.

Bij die vriendin ben ik gebleven, bij Merefeldia niet. Zo is iedereen er beter van geworden.

Vlaming is aanvaarding

Als je in Nederland gepind hebt, verschijnt in het scherpje 'geslaagd'. In Vlaanderen staat 'aanvaard'. Twee woorden, twee werelden.

Wij Hollanders - voor de Vlaming zijn alle Nederlanders Hollanders - houden van het woord geslaagd. Het ruikt naar overwinning en succes. Ook hoeven wij niet veel te presteren om onszelf geslaagd te vinden.

Aanvaard is in alles het tegendeel van geslaagd. Het woord staat voor nederigheid en bescheidenheid. De Vlaming aanvaardt uw betaling. Je ziet hem op de knieën liggen, het hoofd gebogen, zich excuserend dat jouw geld op zijn bankrekening wordt bijgeschreven. Dank u heer.

Vlaming is aanvaarding. Hij aanvaardt de leraar in de klas, de baas op het werk, het misbaksel België. Wat moet hij ook anders? Hij heeft niet om het leven gevraagd en verder vraagt ook niemand hem iets.

Dat wil niet zeggen dat de Vlaming geen mening heeft. Nou en of. Maar hij is er zuiniger op dan op zijn vrouw. Ooit hoorde ik de Vlaamse cabaretier Dirk Denoyelle zeggen dat Hollanders en Vlamingen allebei een a hebben. De Hollander die van arrogant, de Vlaming die van achterbaks. Dat zijn wat minder vriendelijke varianten van geslaagd en aanvaard. De Hollander denkt voor in de mond, de Vlaming achter de elleboog.

Al meer dan een jaar heeft België geen regering meer. Valt België uiteen? Moet Vlaanderen samengaan met Holland? De gedachte alleen al is de Vlaming een gruwel. Hij is mordicus tegen. Alleen als het echt niet anders kan, zal hij het aanvaarden.

Gek of geniaal?

Van Gogh: gek of geniaal? Zo luidt de titel van een tentoonstelling in Haarlem. De expositie is in Het Dolhuys, een passende locatie voor zoiets. Maar verder is het onzin. Alleen al dat affiche: gek of geniaal. Alsof hier sprake is van een tegenstelling. Van Gogh was natuurlijk beide. Gekte en genialiteit gaan net zo gemakkelijk samen als telefoneren en autorijden.

Niemand verwoordde de genialiteit van Van Gogh beter dan vakbroeder Picasso. ‘Na van Gogh’, zei hij ooit, ‘zijn wij allemaal amateurs’. Maar gek was Van Gogh ook. Anders snijd je geen stuk van je oor af, zelfs niet een heel klein stukje.

Het zal wel druk worden in Haarlem. Want het publiek heeft zijn kunstenaars het liefst zo gek en zo geniaal mogelijk. Veel interessanter dan het Haarlemse discours is daarom de vraag in hoeverre Van Goghs leven en gekte heeft bijgedragen aan de faam die hem later tot een wereldberoemd schilder maakte. Zou zijn ster ooit zo hoog gestegen zijn als hij bij leven al geaccepteerd was geweest en altijd een rustig leventje had geleid?

Grote kunst heeft grote verhalen nodig. Liefst trieste. Praat op de jaarlijkse kunstbeurs in Maastricht maar eens met kunsthandelaren. Een oud schilderij verkoopt beter met een droevig verhaal over de kunstenaar er bij. Vooral Amerikanen snotteren graag.

Wat een schilder tekortkomt in de penseelvoering van zijn winterlandschap, kan hij goedmaken met bittere armoede, een reeks snel achter elkaar overleden echtgenotes en een levendige toeloop van deurwaarders.

De lege plek

Vader kwam uit een gezin van elf kinderen. Zijn vader was kleermaker en rookte als een schoorsteen. Van de mededeling op een pakje sigaretten dat roken de vruchtbaarheid schaadt, zou hij raar hebben opgekeken.

Een hechte familie, die elf. Harde werkers, stevige stappers. Als eerste van het elftal stierf mijn vader, in 1979. Ik herinner me een foto van de tien overgebleven ooms en tantes, genomen kort na zijn dood. Ze staan ergens in een tuin, schouder aan schouder. Links de oudste, rechts de jongste.

En op de plek waar mijn vader had moeten staan, hebben ze wat ruimte opengelaten. Alsof uit een mooi gebit een tand is weggeslagen. Je blijft naar die lege plek kijken. Niemand zo nadrukkelijk aanwezig als degene die er niet meer is.

Elf kinderen. Acht jongens, drie meisjes. De meisjes, eerst zo in de minderheid, blijken over de langste adem te beschikken. Tante Mien voorspelde het een tijd geleden al: ‘Wij gaan de jongens verslaan.’

Dat is inmiddels gebeurd. De meisjes zijn er alle drie nog, van de jongens nog twee. Toch geeft de oudste, oom Wiel, zich nog niet gewonnen. Hij is nu 93. Sinds kort fietst hij niet meer. Maar wandelen en bridgen doet hij nog volop.

Zo nu en dan drinken oom Wiel en ik samen een Leffe op de familie en het leven. Maar deze week pakte hij een Palm. Die is lichter. ‘Ik kan niet meer zo goed tegen de alcohol’, legde hij uit. Toch spuwt hij er nog niet in.

Op zijn toilet hangt een tegel. ‘Iedereen praat over mijn drinken, niemand over mijn dorst.’

In het paradijs

Op de fiets door de Zuid-Limburgse heuvels. Links van de smalle weg een paardenwei, rechts in het dal als knikkers in een zakje de huisjes van Noorbeek. Het enige gebouw dat boven de rest uitkomt is de kerk. Zo hoort dat in Zuid-Limburg.

De zon staat in een azuurblauwe lucht. Vanuit het dal komt geen enkel geluid. Het enige dat je hoort is het grazen van de paarden. De wereld doet een poging tot volmaaktheid. Ik minder vaart. Wie hier snel voorbij wil heeft psychiatrische hulp nodig.

Ik passeer een fietsend stel. Toeristen, zo te zien. Hij fietst voorop. Op het stuur heeft hij een plaat met een plattegrond; een generaal met zijn stafkaart. Zij heeft alleen oog voor Noorbeek dat zich koestert in de eerste zonnestrallen. Als ik voorbij rijd, flap ik er uit: ‘Mooi, hè?’ Waarop zij brult: ‘Prachtig! Het is hier toch zó mooi!’

Ik fiets verder en breek me het hoofd over de vraag hoe het kan dat Zuid-Limburg niet tot de meest florerende gebieden van Nederland hoort. In andere landen worden zulke paradijzen vaak kernen van economische activiteit. Iedereen wil er wonen, iedereen wil er werken.

Maar in Zuid-Limburg lukt weinig. Waar het land de hoogte in gaat, zoeken conflicten de diepte op. Misschien geldt dat mopje over Italië ook voor Zuid-Limburg. Na de schepping beklagden de andere landen zich bij God dat Italië onevenredig veel kunstschaten en schoonheid had gekregen. Goed, zei God, dan zal ik daar rekening mee houden bij het scheppen van de Italianen.

Geurmanagement

In de krant stonden twee keurig in het pak gestoken heren die een pleidooi hielden voor de neus. De mens is vaak geheel oog en oor en ook de mond trekken we veelvuldig open. Maar de neus, bij velen toch zo prominent aanwezig, gebruiken we maar mondjesmaat. De twee heren zagen een gat in de markt. Ze hebben geurapparatuur ontwikkeld die ze leasen aan bedrijven.

Voordat ik het artikel gelezen had, wist ik niet dat geuren ons zo kunnen steunen en helpen. Een prettig geurtje op de werkvloer jaagt de productie omhoog. En de bloemist kan met een floraal luchtje verbloemen dat zijn handel alleen nog maar gekweekt wordt voor het oog. De disco zweert bij een sinaasappelgeurtje, 'zodat de bezoekers minder ongeremd en agressief zijn'.

Maar de grootste klant is de uitvaartbranche. Passende geuren 'helpen bij de rouwverwerking', zeggen de heren. Daarom hebben ze geuren gecreëerd met namen als Voyage en Afscheid. Dankzij Afscheid komt iets van de rust die al in zo ruime mate is neergedaald over de overledene, ook over de nabestaanden.

Beide heren hebben het niet gemakkelijk. Ze praten over 'zendelingenwerk'. De neus heeft in Nederland nog een lange weg te gaan. Amerika en Japan zijn veel verder. Daar is 'geurmanagement' al ingeburgerd. Geurmanagement. Ik kende dat woord helemaal niet. Eerder zou ik gedacht hebben dat het slaat op pogingen van de mens greep te krijgen op de geuren die zijn lichaam soms onverhoeds proberen te verlaten. Daar is nog weinig op gevonden.

Week vijftig

Ik liep naar de man achter de informatiebalie van de bouwmarkt. Je kon zien dat ze hier volop hout hadden, zo groot was die balie. Hoewel ik recht voor zijn neus stond, keek de man niet op van zijn papieren. Het bleef even stil, ik wachtte geduldig. Als klant moet je je plaats kennen.

‘Mijnheer’, begon ik.

Hij zweeg.

Niets in zijn houding verried dat dit woord tot hem was doorgedrongen. Ik besloot nu alle schroom te laten varen: ‘Waar staan de sneeuwschuivers?’

Hij bleek nog in leven. Kennelijk had ik iets heel grappigs gezegd, want zonder zijn blik van de papieren af te halen, begon hij schamper te lachen en zachtjes te sissen. Zijn nonverbale communicatie zei: ook het laatste stuk onbenul uit de regio heeft nu gemerkt dat het flink is gaan sneeuwen.

‘Sneeuwschuivers’, herhaalde ik.

‘Op. Week vijftig.’

‘Komen ze dan weer?’

‘Ja.’

‘Is dat niet volgende week?’

Hij haalde de schouders op: ‘Week vijftig.’

Hij had mij nog steeds niet aangekeken en wekte de indruk dat ook in de nabije toekomst niet van plan te zijn. Het bleef even stil. Ik was ten prooi aan moorddadige gedachten. Waarom vriezen 's winters alleen zwervers dood? Zonder iets te zeggen, draaide ik me om en liep naar buiten.

De winters in Nederland worden steeds strenger en de warmte van de mensen houdt ook niet over.